

SETLEMENTTITYÖN JUURILLA NYKYAJASSA Kuvaus Itä-Pasilan asukastalon ensimmäisistä vuosista 2008–2010

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	1	4.4 Apu ja neuvonta	34
1 LÄHTÖKOHDAT	2	4.5 Vaikuttaminen	35
1.1 Asukkaiden aktiivisuus käynnisti asukastalon	2	4.6 Työllistäminen ja harjoittelu	36
1.2 Visiointia	3	4.7 Pasilan asukastalo monimuotoisena toimijana	36
1.3 Paluu settlementityön juurille	4	Asukastalo mahdollistajana, integroijana ja sivistäjänä	37
1.4 Arvot ja toimintaperiaatteet asukastalon käytännössä	6	Asukastalo yhteisöllisten ongelmien ratkojana	39
2 PERUSTAN RAKENTAMINEN	10	Asukastalo yhteiskunnan normien kantajana ja välittäjänä	41
2.1 Kumppanuus ja yhteistyöverkostot	10	Asukastalo verkostoitujana	41
2.2 Asukastalon toimintaperiaatteet ja säännöt	14	4.8 Asukastalon organisaatio ja työntekijöiden rooli	42
Ristiriitojen sovittelua	14	4.9 Toivomusten toteutuminen	43
Asukastalon huoneentaulu	16	5 POHDINTAA	47
2.3 Toimintaa rakentamassa	19	5.1. Tilasta paikaksi ja väljäksi yhteisöksi	47
3 OTTEITA ELÄMÄNTARINOISTA	27	5.2 Luottamus	48
4 ASUKASTALOTOIMINNAN ARVIOINTI	30	5.3 Verkostojen toiminta	49
4.1 Asukastalon toimintatavat	30	Intressien yhteen sovittaminen	50
4.2 Asukkaita tavoitettiin: kohtaamispaikka, kokoontumistila ja toimintapiste	32	5.4 Settlementityö sosiaalisen pääoman vahvistajana?	51
4.3 Yhdessä ja omaehtoisesti toimiminen	34		

Kuvaus Itä-Pasilan asukastalon ensimmäisistä vuosista 2008–2010

Kirjoittajat: Veikko Väisänen, Tuula Immonen,
Anu Ojaksela

Kustantaja: Kalliolan Kannatusyhdistys ry, 2011

Kalliolan settlementin julkaisuja
ISSN 1797-6308

ISBN 978-952-67073-5-8 (sid.)
ISBN 978-952-67073-6-5 (PDF)

Kuvaus Itä-Pasilan asukastalon
ensimmäisistä vuosista 2008–2010
Kalliolan settlementin julkaisuja 4

Paino: Aksidenssi Oy, Helsinki 2011
Ulkoasu ja taitto: Tiina Paasila

LUKIJALLE

Itä-Pasilan asukastalolla on takanaan kolmivuotinen historia, jonka aikana on tapahtunut paljon. Vuosi vuodelta talossa kävijöiden ja toimijoiden määrä on kasvanut. Toiminta on saanut vakiintuneen perustan, mutta samalla on säilytetty joustavuus ja vastaanottavuus uusille ajatuksille ja toimintoille. Nimi on muuttunut Pasilan asukastaloksi, sillä toimintapiiri on laajentunut lännenkin puolelle. Nykyiseen muotoonsa asukastalo rakentui asukkaiden ja lukuisten toimijoiden yhteistyönä.

Asukastalo saatiin Itä-Pasilaan, koska asukkaat toimivat aktiivisesti asian puolesta. Alueella toimiva yhteistyöryhmä East team hoiti käytännön järjestelyt, mm. työsti aloitteen asukastalosta kaupungin päätäville tahoille. Asukastalon toiminta käynnistyi Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamana projektina 1.3.2008. Toimitilan kustannuksista vastasi Helsingin kaupunki. Projektin toteuttajaksi valittiin alueella tutuksi tullut Kalliolan setlementin kehittämisyksikkö. Helsingin kaupungin ja Kalliolan yhteistyö perustui kumppanuussopimukseen, jolle antoivat pohjaa monin osin yhteiset tavoitteet. Asukastalotoiminta on kaupungin sosiaaliviraston strategian mukaista kansalaisyhteiskuntaa vahvistavaa ja osallisuutta mahdollistavaa toimintaa. Nämä ovat myös perinteisesti setlementtityön lähtökohtia, kuten myös erilaisten ihmisten vuorovaikutuksen lisääminen, yhdessä toimiminen ja siltojen rakentaminen eri ihmisryhmien välille. Asukastalon projektivaihe päättyi 31.12.2010, mutta toiminta jatkuu Ray-rahoituksen sekä Helsingin kaupungin ja Kalliolan setlementin kumppanuuden turvin. Kiitos rahoittajille, jotka mahdollistavat toiminnan myös jatkossa.

Asukastalosta on tullut käynnistysvaiheessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti paikka, ”jossa on mahdollista käydä tapaamassa muita ihmisiä, toteuttaa ihmisten tilanteista ja tarpeista nousevia toimintoja sekä

saada vertais- ja ammatillista neuvontaa ja apua ongelmien ratkomiseen”. Lisäksi asukastalon tarkoituksena on edelleen vastata ”toiminnoillaan paikallisista olosuhteista nouseviin haasteisiin” ja olla ”aktiivinen toimija asukkaiden hyvinvointia edistävässä asioissa”. (Itä-Pasilan asukastalon väliraportti 2010, 6).

Tässä raportissa kuvataan asukastalon toiminnan ensimmäisiä vuosia, joiden kuluessa asukastalosta muovautui nykyisenlainen hyvin toimiva kokonaisuus. Tarkoituksena löytää niitä oleellisia asioita, jotka ovat edesauttaneet toiminnan alkutaipaleella muotoiltujen visiointien toteutumista. Samalla hahmotuu kuva setlementtityöstä nykyoloissa.

Raportti on omistettu Pasilan asukkaille, järjestöille ja muille toimijoille, jotka ovat olleet yhdessä Kalliolan setlementin kanssa rakentamassa asukastaloa asukkaiden yhteiseksi kohtaamis-, keskustelu- ja toimintapaikaksi. Matka ei kaikin osin ole ollut tasaista taivaltamista, mutta keskinäinen luottamus on kasvanut, kun hankaliakin asioita on opittu yhdessä käsittelemään. Pääosassa ovat kuitenkin olleet iloinen yhdessä olo, uusien tuttavuuksien löytyminen ja pyrkimys tehdä yhteisvoimin Pasilasta viihtyisä kaikkien koti. Jatketaan yhteistä matkaa tulevinakin vuosina!

Pasilan asukastalossa helmikuussa 2011

Veikko Väisänen ja Anu Ojaksela

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 ASUKKAIDEN AKTIIVISUUS KÄYNNISTI ASUKASTALON

Itä-Pasilan asukastalon perustaminen ei tapahtunut käden käänteessä, vaan sitä edelsi monia vuosia eri tahoilla käyty keskustelu toimintatilan tarpeesta. Toimintatilakysymys sai nostetta, kun alueella toiminut nuorisotila Narri lakkautettiin 2000-luvun alulla. Nuorten lisäksi tilan tarvetta oli myös eläkeläisillä ja maahanmuuttajilla. Asukastilan ajateltiin vastaavan myös itsensä yksinäiseksi tuntevien tarpeisiin ja muihin alueen huolen aiheisiin.

Alueen kehittämistarpeita ja huolen aiheita kartoitettiin mm. vuonna 2007 järjestetyssä asukkaiden tapaamisessa. Niin kantaväestön kuin maahanmuuttajienkin huolena oli alueen asukkaiden välinen eriytyminen ja pelkona asukasrakenteen vähittäinen yksipuolistuminen, mikäli kantaväestö alkaisi siirtyä pois alueelta. Merkkejä tästä oli havaittavissa. Yhteisen toimintatilan ajateltiin lisäävän eri väestöryhmien kanssakäymistä ja näin ehkäisevän eriytymistä. Yhteistyötä tarvittiin myös alueen asumisviihtyvyyttä lisäävien ratkaisujen edistämiseksi sekä eroon pääsemisessä Itä-Pasilan huonosta maineesta epäviihtyisänä asuinalueena. Median antama kuva alueesta on koko Itä-Pasilan olemassa olon ajan ollut usein negatiivinen. Samanlainen asenne tuli esiin myös tutkittaessa median mielikuvia lähiöasumisesta. Medialla on taipumus pitää lähiöitä ja niissä asumista ongelmallisempina kuin asukkaat itse pitävät, näin erityisesti ilta-päivälehdissä (Korhonen 2008, 68). Pasila-kielteisyyttä putkahtaa esiin silloin tällöin erilaisissa, ehkä hiukan yllättävissäkin yhteyksissä:

Kun eduskunta tiistaina keskusteli metropolipolitiikasta, keskustan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Timo Kaunisto kauhisteli ajatusta, jonka mukaan kaikki tulisi pakottaa asumaan "Itä-Pasilan kaltaisiin, tiiviisiin radanvarsialueisiin". Kaupunginosan asukkaiden mielestä sellainen malli ei olisi lainkaan hullumpi. "Me emme Itä-Pasilasta lähde. Tämä on erinomaisen hyvä paikka asua". (Helsingin Sanomat 11.11.2010). Myös Pasilan asukastalossa kävijät ovat samaa mieltä: he viihtyvät alueella, pitävät sen keskeisestä sijainnista eivätkä koe turvattomuutta.

Alueen toimijat ja viranomaiset toivat esiin eläkeläisten ja yksinasuvien suuren määrän. Yksinasuvia on noin kolmasosa väestöstä, mitä tosin osittain selittänevät opiskelija-asunnot. Alueella on myös paljon suuria asuntokuntia ja toisaalta yksinhuoltajia. Sekä yksinhuoltajilla että monilapsisten perheiden vanhemmilla arvioitiin olevan uupumista ehkäisevän tuen tarpeita. Oli myös havaittu, kuten muuallakin Suomessa, sosiaalisten ongelmien käyneen entistä mutkikkaammiksi. Asennoitumisen maahanmuuttajia kohtaan todettiin olevan vaihtelevaa, mutta tuntuma oli, että asenteet olivat tiukkenemassa. Alueen lapset olivat varttumassa nuorisoikään, minkä myös katsottiin lisäävän alueen toimijoiden ja asukkaiden yhteistyön tarpeita.

Asukkaiden ja toimijoiden aluetta koskevat huolen aiheet olivat samanlaisia kuin monilla poliitikoilla ja kaupungin päättäjillä. Oli yhteistä pohjaa ajatukselle, että alueen asioita voitaisiin edistää kokoamalla rakentavia keskustelufoorumeita ja kehittämällä paikallisia ratkai-

sumalleja. Tätä ajatusta konkretisoitiin edelleen alueen yhteistyöryhmässä East teamissa. Teamin näkemyksenä oli, että asukastalo voisi toimia paikkana, joka kokoasi yhteen asukkaita ja erilaisia toimijoita. Siellä voitaisiin myös hakea yhteisiä ratkaisuja yhteisön ongelmiin.

Asukastalosuunnitelman valmistuttua East team kutsui kokoukseensa marraskuussa 2006 kaupunginvaltuutettuja, joille esiteltiin perustamissuunnitelma ja luovutettiin samalla asiaa koskeva, kaupunginvaltuustolle osoitettu aloite-esitys. Kaupunginvaltuutettujen aloite asukastalosta hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 29.11.06. Tämän jälkeen käynnistettiin aloitteen valmistelu sosiaalilautakuntaa varten. Sosiaalilautakunta antoi puoltolausunnon asukastaloaloitteesta kaupunginhallitukselle, joka hyväksyi aloitteen vuoden 2007 alulla. Samoihin aikoihin Kalliolan Nuoret käynnisti lapsille ja nuorille suunnatun toimintansa Itä-Pasilassa Kalliolan kehittämissikön tiloissa ja myöhemmin tästä tuli oleellinen osa asukastalon toimintaa.

Kalliolan setlementin kehittämissyksikkö oli osallistunut useita vuosia alueen, kuten East teamin toimintoihin, joten tutuksi tullut yhteistyökumppani Kalliola nimettiin asukastalohankkeen päävastuulliseksi. Monikulttuurisessa toimintaympäristössä oli tärkeää vastuutahon poliittinen ja uskonnollinen sitoutumattomuus. Kalliola ei ole myöskään minkään ryhmän etujärjestö. Järjestönä Kalliolan oli lisäksi mahdollista hakea Ray-rahoitusta toiminnan käynnistämiseen. Rahoitus saatiin kolmivuotiseen Itä-Pasilan asukastalon kehittämisshankkeeseen (1.3.2008–31.12.2010) ja Helsingin kaupunki sitoutui kustantamaan toimitilat. Kaupungin ja Kalliolan välinen yhteistyö vahvistettiin kump-

panuussopimuksella. Molemmilla osapuolilla ja Ray:llä oli yhtenevä näkemys siitä, että asukkaiden vapaa- ja omaehtoinen toiminta tarvitsee paikan sekä toimintaa mahdollistavat ja ylläpitävät rakenteet.

Asukastalo perustettiin Kalliolan kehittämissyksiköltä vapautuneisiin tiloihin, joissa toimivat jo Kalliolan Nuoret ja leikkipuisto Lehdokki. Tila sijaitsee itäpasilalaisen kerrostalon alakerrassa. Yhteensä Nuorilla, Lehdokilla ja asukastalolla on käytössään 600 neliötä. Ensimmäinen tehtävä oli muuntaa tyypillinen toimistotila viihtyisäksi asukastaloksi. Siinä ohella jo kehittämissikön tiloissa aloittaneet toiminnot jatkuivat ja uutta toimintaa alkoi käynnistyä.

1.2 VISIOINTIA

Asukastalotoiminnan alkuvaiheessa muotoiltiin visio siitä, millaiseksi asukastalon haluttiin tulevan. Visio toimi perustana toiminnan tavoitteellistamisessa sekä haettaessa keinoja tavoitteiden toteuttamiseen.

Vision mukaan:

Asukastalo on settlementtarvoihin perustuva, asukkaiden omaa toimijuutta ja keskinäistä vuorovaikutusta tukeva kohtaamispaikka, kokoontumistila ja toimintapiste. Se vastaa toimintoillaan paikallisista olosuhteista nouseviin haasteisiin ja on aktiivinen toimija asukkaiden hyvinvointia edistävissä asioissa. Toiminnan perustana oleva yhteistoiminnallisuus ja vuorovaikutuksellisuus mahdollistavat vastavuoroisten suhteiden ja luottamuksen syntyä erilaisten ihmisten välillä, mikä voi osaltaan vahvistaa alueen sosiaalista pääomaa.

Visio perustui oletukseen, että määritetyllä tavalla toimimalla voidaan saada aikaan asukastalossa kävijöiden hyvinvointia lisääviä vaikutuksia, vaikuttaa alueen epäkohtien korjaamiseen ja mahdollisesti vahvistaa alueen sosiaalista pääomaa. Vision muotoilussa otettiin etäisyyttä ongelmakeskeisistä asukastalon tarpeen perusteluista, vaikka oletettiin, että toiminnalla voidaan joiltakin osin ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntyä ja / tai auttaa niiden ratkomista. Talon käyttöjärakenteen haluttiin olevan monipuolinen: kaikenikäiset asukkaat, viranomaistahot, kantaväestö, maahanmuuttajat ja erilaisessa sosiaalisessa asemassa olevat. Näin yhteistoiminta saisi vankan perustan ja asukastalosta muodostuisi alueen resurssi. Vision ei ajateltu toteutuvan kolmen vuoden projektin aikana, mutta sen suuntaisesti haluttiin edetä alusta alkaen.

Toiminnan tarkoituksena oli tuottaa asukkaiden ja erilaisten paikallisten toimijoiden yhteistyönä asukastalo. Asukastalon tuli toimia tilana, jossa on mahdollista käydä tapaamassa muita ihmisiä, toteuttaa ihmisten tilanteista ja tarpeista nousevia toimintoja sekä saada vertais- ja ammatillista neuvontaa ja apua ongelmien ratkomiseen.

1.3 PALUU SETLEMENTTITYÖN JUURILLE

Setlementtityön näkökulmasta vision mukaisesti asukastalotoiminnan rakentamisessa oli kyse paluusta setlementtityön juurille. Tämä tarkoitti setlementtityön perustana olevan ajattelun, toimintaperiaatteiden ja -tapojen tietoista kokeylua ja soveltamista nykyoloihin. Ensimmäisiin setlementteihin asetettiin asumaan köyhille alueille ”aitoon ympäristöön” olemaan apuna ja

avaamaan oppimisen, yhdessä tekemisen, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Ihmisiä haluttiin näin toimien tukea parantamaan omia elinolojaan ja olosuhteitaan ja irtautettiin hyväntekeväisyydestä, jonka nähtiin olevan ylhäältä alas suuntautuvaa, ihmisiä alistavaa toimintaa.

Tärkeää oli myös luoda yhteyksiä erilaisten ja erilaisissa yhteiskunnallisissa asemassa olevien ihmisten ja ihmisryhmien välille, koska nähtiin yhteiskunnallisten, paikallisten ja myös yksittäisten ihmisten ongelmien ratkonnan edellyttävän keskinäisen ymmärryksen kasvua ja yhteistyötä. Katsottiin, että jonkun ryhmän olosuhteiden parantaminen edellyttää tätä ryhmää laajemman toimijoiden joukon mukana oloa, jotta voidaan ehkäistä me – he (tai ne) -jakojen syvenemistä ja luoda mahdollisuuksia asioiden etenemiselle.

Ensimmäinen setlementti Toynbee Hall perustettiin vuonna 1884 Lontoon East Endin työläiskortteleihin. Suomessa ensimmäinen Lontoon mallin mukainen setlementtitalo, Kalliola, perustettiin Helsingin Kallioon vuonna 1919. Tynbee Hallista mallia hakenut toiminta käynnistyi Yhdysvalloissa, Chicagossa 1889 Jane Addamsin perustamassa Hull Housissa. Alkuvuosisina Hull Housin toimintaa ohjaisivat Toynbee Hallin mukaisesti kristilliseen lähimmäisen rakkauteen perustuvat näkemykset, jotka myöhemmin korvautuivat yhteiskuntafilosofisemmalla ja tieteellisellä lähestymistavalla. Tähän vaikuttivat mm. Addamsin kiinnostus selvittää ja tuoda esiin tieteellisen tutkimuksen keinoin alueen yhteiskunnallisia epäkohtia sekä yhteydet pragmatistina ja kasvatuksen filosofina tunnetuksi tulleeseen John Deweyhin. Sosialistisia vaikutteita taloon toi puolestaan Florence Kelley (Puurunen & Röpe-linen 2004, 153). Suomessa setlementtityö aloitettiin

sisällissodan jälkitunnelmissa, joten luonnollista on, että siinä korostui erityisesti yhteyksien rakentaminen yhteiskuntaluokkien välille; työn taustalla olivat myös vahvana kristillisen lähimmäisen rakkauden periaatteet. Setlementtiliike on mihinkään tiettyyn ideologiaan sitoutumatta ammentanut monista lähteistä ja samalla tuottanut ainesta monenlaiseen käyttöön, esim. Jane Addams on myös yhdyskuntatyön ja yhteisöosiaalityön ”kantaäiti”.

Itä-Pasilan asukastaloon ei tulla asumaan, mutta perinteiden mukaisesti on asetettu alueelle toimimaan yhdessä ihmisten kanssa. Asukastalon tarve ei perustunut paikallisten olosuhteiden huonouteen (kuten alkuperäisissä setlementeissä) eikä sitä perustettu vastaamaan tiettyihin ongelmiin. Asukkaat ja paikalliset toimijat määrittivät itse, mihin asukastaloa tarvitaan ja osoitivat vahvuutensa asian läpi viemisessä. Näin toiminnan lähtökohdat ja toimintaympäristö ovat hyvin erilaiset kuin alkuperäisissä setlementeissä.

Monet setlementtityön perinteiset periaatteet ja toimintamallit ovat kuitenkin edelleen käytökelpoisia. Perinteisiin nojautuen korostettiin alusta alkaen sitä, että asukastalosta muotoutuu tietynlainen talossa kävijöiden ja toimijoiden yhteistyönä. Näinhän toimi esim. Hull Housen perustaja Jane Addams, joka ei asettanut tavoitteeksi määrätynlaista taloa eikä suunnitellut etukäteen toteutettavia toimintoja, vaan talo muotoutui monenlaisten toimintojen ja käytännön kokeilujen kautta (Puurunen & Röpelinen 2004, 152).

Asukastalon työntekijöiden tuli luoda toiminnalle puitteet ja mahdollisuudet. Toimintaa kehitettiin projektimuotoisesti, mutta sitä kautta tuleva raamitus ajateltiin tukirakenteeksi, joka ei

saa tukahduttaa potentiaalista ihmisistä lähtevää aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yksittäisten palveluiden tarjoamisen sijaan tarkoituksena oli antaa tilaa elämän erilaisille asioille ja yhdessä olemisen ja tuen muodoille, auttaa tarvittaessa sekä kehittää lähialuetta ja -yhteisöä yhdessä ”naapuruston” kanssa. Vahvasti yhteistoiminnallisuuden nojautuva ajattelu on toiminnan perusta. Se on avuksi myös, kun joudutaan ratkomaan erilaisia ongelmatilanteita. Nykyisissäkin toimintaympäristöissä on edelleen keskeistä yhteiskunnassa heikossa asemassa olevien aseman parantaminen.

Asukastalon tausta-ajattelussa on aineksia setlementtityön perinteiden ohella myös nykyisistä osallisuus- ja voimaantumisteorioista; nämä näyttävät soveltuvan hyvin yhteen. Toiminnassa mukana olo saa monia muotoja, se voi olla olohuonekahvittelua, aktiivitoimintaa tai jotain niiden väliltä. Kokonaisuus koostuu lukuisista tekijöistä, joiden myötävaikutuksesta oletetaan syntyvän kävijöiden hyvinvointia lisääviä vaikutuksia, esimerkiksi luottamus omiin voimavaroihin voi vahvistua ja asukkaiden keskinäinen ymmärrys lisääntyä. Asukastalon ajateltiin myös olevan aktiivinen toimija asukkaiden hyvinvointia edistävässä verkostoissa ja talon toivottiin kehittyvän pitkäjänteisen verkostoituvan työskentelyn avulla koko alueen voimavaraksi ja alueen sosiaalista pääomaa vahvistavaksi tekijäksi.

Tällaisen setlementtiperustaisen työn tarvetta ovat lisänneet yhteiskuntapolitiikan ja hyvinvointipalveluiden muutokset. Vastuuta ihmisten pärjäämisestä on siirretty järjestöille, perheille ja läheisille monien apua tarvitsevien jäädessä palveluiden ulkopuolelle. Yhteisöillä, läheisillä ja vapaaehtoisilla toimijoilla on tärkeä osuutensa

*Omenista hilloa tal-
koovoimin.*

hyvinvoinnin edistäjinä. Tarvetta on paikallisia voimavaroja yhteen kokoavalle organisoitumiselle, toiminnan mahdollisuuksien avaamiselle ja hyvinvointia parantavalle vaikuttamistoiminnalle. Tarkoitus ei kuitenkaan saa olla se, että vastattaviksi kaadetaan ongelmat, jotka ovat syntyneet palveluverkoston haurastuessa sekä yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja köyhyyden kasvaessa tehtyjen yhteiskuntapoliittisten päätösten seurauksena.

Oikeudenmukaisuuden näkökulmasta suomalaisen yhteiskunta on parin viime vuosikymmenen aikana koventunut. Näkyvillä ovat palveluiden saatavuusongelmat, muutokset verotuksessa hyväosaisia suosivaan suuntaan ja sen myötä tuloerojen kasvu sekä kontrollin ja harkinnan kiristyminen heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevien kohdalla. Setlementtiperustaisessa asukastalotoiminnassa yhdistetään yksilön, alueen ja valtakunnan tasoisen päätöksenteon näkökulma. Pasilan asukastalossa tämä tarkoittaa sitä, että yhdessä asukkaiden kanssa

on etsitty pasilalaisia yhdistäviä näköaloja alueen hyvinvoinnin parantamiseen ja avattu mahdollisuuksia erilaisissa asemissa olevien ihmisten keskinäisen ymmärryksen kasvulle vuorovaikutuksen ja yhdessä tekemisen kautta. Talossa kävijöitä ei luokitella ja avun tarvitsija voi yhtä aikaa olla auttaja. Ihmisten elämäntilanteisiin liittyviä ongelmia ei kuitenkaan kielletä ja niihin vastataan käytössä olevin keinoin. Samalla tiedostetaan yksittäisten tilanteiden yhteiskunnalliset yhteydet (esim. työtön ihminen – työttömyys ilmiönä), asukastalotoiminnan auttamisen rajallisuus ja sekä toisaalta haasteet aluetta laajemmalle vaikuttamistoiminnalle.

1.4 ARVOT JA TOIMINTAPERIAATTEET ASUKASTALON KÄYTÄNNÖISSÄ

Asukastalon toimintaa määrittävät setlementityön arvot on Kalliolassa kirjattu seuraavaan muotoon:

- Erilaisuuden hyväksyminen

- Luottamus ihmisen ja yhteisön kykyyn ratkaista itsenäisesti ongelmia
- Tasa-arvoisuus
- Yksilön oikeuksien kunnioittaminen

Asukastalossa käynnistämisvaiheessa kirjattiin toiminnan perustaksi seuraavat periaatteet:

- » Itä-Pasilan asukastalon toiminta on avointa eikä tulijoita tunnisteta tai luokitella ongelmien mukaan, vaikka toiminnan tarkoituksiksi voidaan nähdä ongelmien ennalta ehkäisy. Tiedetään, että ihmisten mukana erilaisia ongelmia tulee kohdattaviksi ja niitä ratkotaan yhdessä yksilöiden ja ryhmien kanssa sekä vaikuttamistoiminnan keinoin. Asukkaat ja paikalliset toimijat ovat asukastalon vahvuus. Toiminnan painopiste on siinä, mitä voidaan tuottaa yhdessä ja millaisten tavoitteiden toteuttamiseksi voimat on yhdistettävissä.
- » Yksittäisten ihmisten avuntarpeisiin vastataan ymmärtäen, että ihmisten oman elämän hallinnalla on rajansa, samoin keskinäisavun ja yhteisön keinoilla vastata erilaisiin avun tarpeisiin. Tämän vuoksi verkostoituminen mm. julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa on tärkeää.
- » Toiminnassa taustaoletuksena on, että ihmisten voimavarojen vahvistumista voidaan edistää toimimalla heitä arvostaen, rohkaisien ja tarvittaessa auttaen sekä mahdollistamalla toimintavapauksia, osallistumista ja vaikuttamista. Voimaantuminen nähdään sekä yksilöllisenä että sosiaalisena prosessina. Ketään ei voi voimaannuttaa, mutta voimavarojen löytymistä voidaan tukea (empowerment-teoria, esim. Siitonen 1999).
- » Voimavarojen käyttöön saamisen tukemisella ei tavoitella mitään tietynlaista toimijuutta eli ei määritetä, millainen ihmisen tulisi olla tai millaiseksi tulla. Oletetaan, että esim. omien asioiden hallinnan lisääntyminen, yhteisöllisyyden kokemusten vahvistuminen ja yhteinen alueen asioihin vaikuttaminen ovat toisiinsa liittyviä ”asukastaloprosessin” osia. Näihin erilaisiin prosesseihin liittyy ja ne synnyttävät monenlaista toimintaa ja toimijuuksia.
- » Asukastalon toiminnassa pyritään laajaan yhteistyöhön ja verkostoitumiseen, mikä auttaa mm. ihmisten ongelmien ratkomista ja mahdollistaa aluetasoisia vaikuttamista. Settlementtityön perinteisiin nojautuen katsotaan myös, että eritaustaisten ihmisen vuorovaikutukseen saaminen lisää keskinäistä ymmärrystä ja jonkin ryhmän olosuhteiden parantaminen edellyttää tätä ryhmää laajemman toimijoiden joukon mukaan saamista.

Kalliolan Nuorten jalkapalloilijoita.

KALLIOLAN NUORET RY ITÄ-PASILAN MONIKULTTUURISESTA SOSIAALISEN NUORISOTYÖN HANKKEESTA ITÄ-PASILAN SOSIAALISEKSI NUORISOTYÖKSI

Itä-Pasilan monikulttuurisen sosiaalisen nuorisotyön -hanke aloitti toimintansa toukokuussa 2007. Hanke perustettiin vastaamaan alueen verkostoissa tunnettuihin huolenaiheisiin sekä lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin. Huolta herättivät muun muassa lastensuojeluasiakkuuksien, toimeentulotuensaajien ja yksinhuoltajaperheiden määrät. Lasten ja nuorten varhaista syrjäytymistä oli ollut havaittavissa, mikä ilmeni mm. väkivaltaisuutena, koulunkäyntivaikeuksina ja riitatilanteina.

Raha-automaattiyhdistys rahoitti hanketta 5/2007-12/2009, jonka jälkeen toiminta jatkuu sosiaaliviraston, nuorisoasiainkeskuksen ja opetusviraston tuella. Toimintaa toteutetaan Kalliolan settlementin Pasilan asukastalossa. Hankkeessa alueen lapsia, nuoria sekä perheitä on kohdattu yksilöllisesti ja yhteisöllisesti. Tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten elämänlaatua, vahvistaa myönteistä suhdetta itseän ja muihin sekä sujuvoittaa arjessa selviytymistä. Erityisesti halutaan tavoittaa lapsia ja nuoria, joita ei tavoiteta muiden toimintojen piiriin, kuten toisen polven maahanmuuttajat.

Toimintamuotoina ovat tyttö- ja poikaryhmät, yksilöllinen tuki, retket, leirit ja alueelliset tapahtumat, joissa lapset ja nuoret ovat toimijoina. Toiminnassa lähtökohdina ovat voimaantumisen mahdollistaminen, vuorovaikutteisuus ja vertaisuus. Tarkoituksena on olla lähellä lapsen ja nuoren arkea; kotia, koulua ja vapaa-aikaa.

Tavoiteltavaa on lisäksi, että:

- monikulttuurinen ympäristö toimisi voimavarana lasten ja nuorten kasvussa.

- koulunkäyntivaikeudet vähenisivät
- yhdenvertaisuus ja sen mukaan toimiminen lisääntyisi
- lapset ja nuoret löytäisivät itselleen harrastuksia ja vaikuttamismahdollisuuksia
- lapset ja nuoret kokisivat saaneensa tukea vastuulliseen aikuisuuteen kasvamisessa

Toiminnoissa on mukana 8-15-vuotiaita lapsia ja nuoria, joista osalla on koulunkäyntivaikeuksia, rikkonainen perhetilanne, sosiaalisia ongelmia tai tarve perheen ulkopuolisen aikuisen läsnäololle. Toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten määrä on kasvanut vuosittain. Viikoittain noin 80 lasta ja nuorta osallistuu hankkeen järjestämiin toimintoihin säännöllisesti. Heistä tyttö- ja poikaryhmissä käy 50 nuorta, harrastustoiminnassa 40 nuorta ja avoimiin iltoihin osallistuu 20 - 25 nuorta viikoittain. Koulunkäyntiä tukeva Lähäri tavoittaa 5-12 lasta ja nuorta viikoittain. Lisäksi leireillä, retkillä ja tapahtumissa on yhteensä 250 kävijää vuosittain.

Sosiaalista nuorisotyötä toteuttavat vastaava ohjaaja Maria Wikberg ja ohjaaja Markus Tammi vuori. Lisäksi on palkattu tuntityöntekijöitä ryhmänohjaajiksi. Myös vapaaehtoistyöntekijöitä sekä työharjoittelijoita eri oppilaitoksista on osallistunut niin hankkeen kuin vakinaisen toiminnankin toteuttamiseen. Yhteistyötä tehdään alueen verkostojen kuten East teamin ja Jengiringin kanssa. Verkostotapaamisten lisäksi tiiviimpää yhteistyötä ja kumppanuutta on mm. nuorisoasiainkeskuksen, koulujen, leikkipuiston, lastensuojelun, kirjaston ja poliisin kanssa.

2 PERUSTAN RAKENTAMINEN

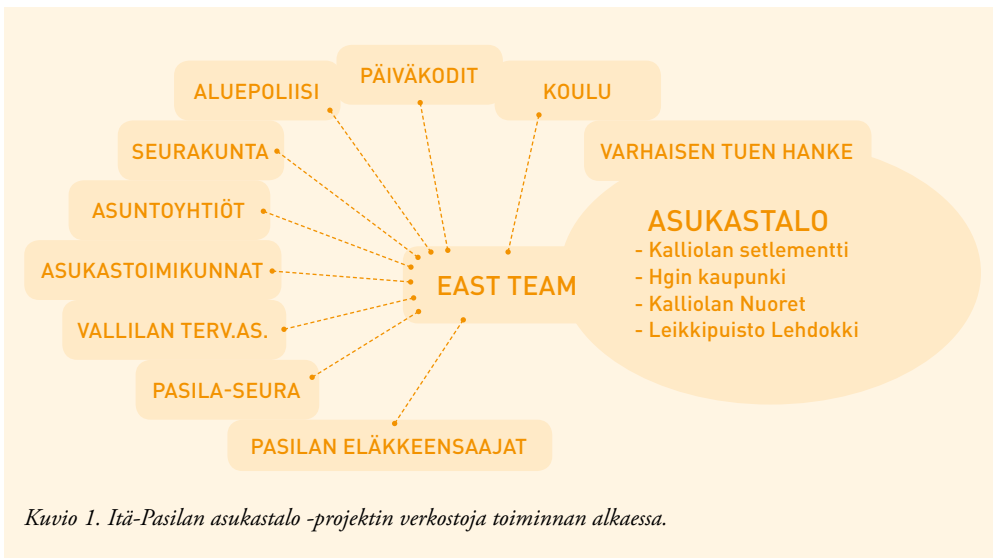
Asukastalossa toimittiin samanaikaisesti usealla toisiinsa linkittyvällä tasolla. Helsingin kaupungin kanssa tehtiin yhteistyötä, mutta myös tiedotettiin toiminnasta ja vaikuttamisella pyrittiin mm. asukastalon pysyvyyden turvaamiseen. Pasilan alueen tasolla tärkeää oli mm. Pasila-seuran ”elvyttäminen”, koska se oli luonteva alueen edustaja ja yhteistyökumppani alueen asioiden edistämiseksi. Asukastaloyhteisön muodostivat ja muodostavat asukkaat ja muut toimijat toimintoihin. Alkuvaiheessa tämä tason käynnistyminen oli oleellista ja vakiintumisen tapahtuttua on haasteena syntyneen eloisuuden ja uusien asioiden vastaanottavuuden säilyttäminen. Ilman yksittäisiä ihmisiä ei luonnollisesti olisi muutakaan ja siksi alusta alkaen oli oleellista, että jokainen tunsi itsensä tervetulleeksi ja sai myös tarvitessaan apua.

2.1 KUMPPANUUS JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

Monilla tasoilla toimiminen tarkoitti myös sitä, että verkostotyö oli keskeinen toimintamuoto. Jo asukastalon suunnitteluvaiheessa suuntauduttiin rakentamaan toimintaa vahvistamalla olemassa olevia verkostoja ja käytössä olevia työmuotoja. Nämä toimivat perustana uusien toimintojen rakentumiselle.

KESKEISET YHTEISTYÖVERKOSTOT TOIMINNAN ALKAESSA

Eräänlainen asukastalon ”alkuverkosto” syntyi jo siinä vaiheessa, kun Kalliolan settlementin kehittämisyksikkö toimi Itä-Pasilassa. Alueen yhteistyöfoorumi East team oli tuon verkoston oleellisin osa ja lisäksi yhteistyötä tehtiin myös mm. Varhaisen tuen hankkeen kanssa.

Kuvio 1. Itä-Pasilan asukastalo -projektin verkostoja toiminnan alkaessa.

East team perustettiin Helsingin sosiaaliviraston Itä-Pasilan virkailijoiden aloitteesta 1990-luvun alussa ja sen on edelleen tärkein alueen verkostoja ja toimijoita yhteen kokoava ryhmä. Tarkoituksena oli alun perin koota voimat yhteen alueen ongelmien ratkomiseksi ja asumisviihtyvyyden parantamiseksi. Teamiin kutsuttiin koulun rehtori, päiväkotien johtajat, aluepoliisi, seurakunnan edustaja, asuntoyhtiöiden ja asukastoimikuntien edustus, Vallilan terveysasema, Pasila-seura ja Pasilan eläkkeensaajat. Myöhemmin mukaan tuli myös Kalliolan settlementti ja ajoittain on ollut mukana myös Länsi-Pasilan edustajia. Luonteeltaan East team on keskustelufoorumi ja tiedon välittäjä asukkailta viranomaisille ja päinvastoin. Asukastalon aikaan saaminen ”vuosien taistelujen jälkeen” (East teamin puheenjohtaja Risto Warttinen, Pasilan uutiset 2/2009) on teamin tärkein saavutus.

Varhaisen tuen hanke oli osa kaupungin toteuttamaa erityistukea kymmenelle ns. positiivisen diskriminaation alueelle. Kohderyhmänä ovat olleet mm. alle kouluikäiset lapset ja pikkulapsiperheet, erityistä huomiota on kiinnitetty maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden kotoutumiseen. Projektivaiheen jälkeen toiminta on jatkunut Varhaisen tuen verkostona, joka kokoontuu asukastalossa. Asukastalon ja verkoston yhteistyönä käynnistettiin mm. isä – lapsi -toimintaa ja toteutettiin / toteutetaan kielikerhoa maahanmuuttajien lapsille sekä vanhempainiltoja.

VERKOSTOJEN MUUTOKSET, VAHVISTAMINEN JA LAAJENEMINEN

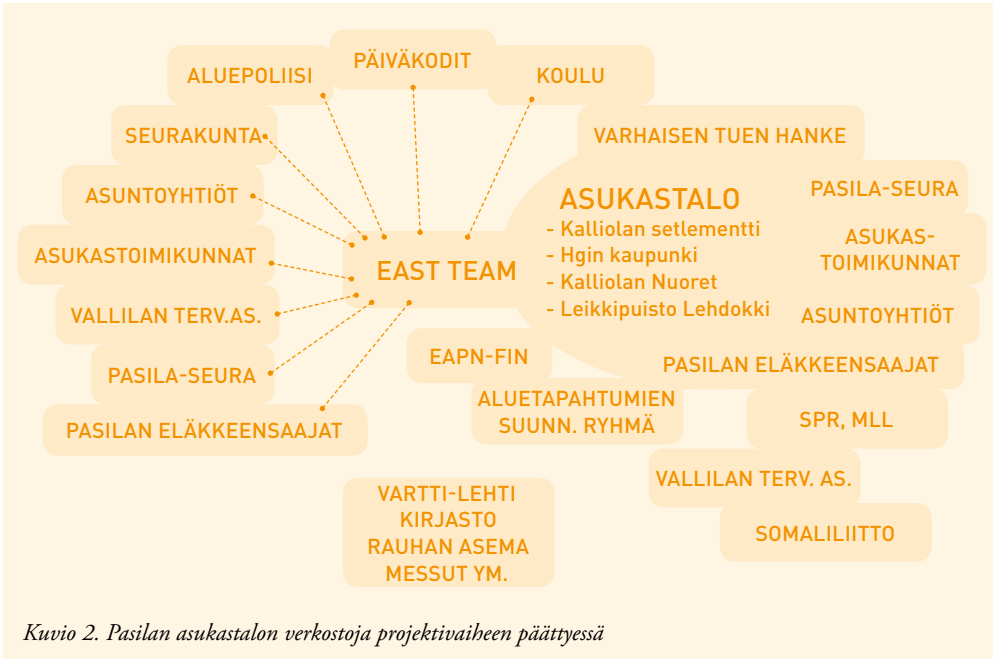
Pasilan asukastalon toiminnan käynnistymisen muutti osittain aiempien yhteistyökump-

paneiden asemoitumista. East teamiin keskittynyt yhteistyö muotoutui uudelleen ja yhteistyö Helsingin kaupungin kanssa puitteistettiin kumppanuussopimuksella. Verkosto on laajentunut: osa siitä on ”kiinteää ydinjoukkoa”, osa väljemmin yhteyksissä ja lisäksi ovat satunnaiset pistäytyjät. Yhteistyön alueet ovat olleet monimuotoisia ja kestoaltaan vaihtelevia.

KUMPPANUUS HELSINGIN KAUPUNGIN KANSSA

Kalliolan settlementin ja Helsingin kaupungin välisellä yhteistyöllä on pitkä historia. Tässä tapauksessa yhteistyön raamit kirjattiin projektin toteutusajaksi kumppanuussopimuksen muotoon. Helsingin puolelta kumppanina oli eteläinen sosiaaliasema. Kumppanuus perustui yhteiseen näkemykseen asukastalotoiminnan merkityksestä asukkaiden hyvinvoinnin edistäjänä ja toiminta vastasi sosiaaliviraston strategisia tavoitteita mm. kansalaistoiminnan vahvistamisen, asukkaiden omatoimisuuden tukemisen ja syrjäytymisen ehkäisyn osalta. Sopimuksen mukaan kaupunki maksoi tilan vuokran järjestöavustuksena Kalliolalle. Asukastalon tarkoituksena katsottiin sekä yksittäisten asukkaiden että asukasryhmien tukeminen.

Eteläisen sosiaaliaseman ja perhekeskuksen työntekijät sekä asukastalossa sijaitseva leikki- ja puisto Lehdokki kirjattiin sopimukseen asukastalon toimintaan osallistuviksi tahoiksi kaupungin puolelta. Asukastalon tilojen tuli olla asuinalueen hyväksi toimivien yhteistyöryhmien sekä erilaisten asukas- ja asiakasryhmien käytössä korvauksetta. Kalliolan tehtävä oli huolehtia työntekijöiden palkkakustannuksista ja osasta toiminnallisia kuluja Ray:n rahoituksen turvin

Kuvio 2. Pasilan asukastalon verkostoja projektivaiheen päättyessä

ja vastata asukastalon toiminnasta projektisuunnitelman mukaisesti. Kumppanuuskeskusteluissa käytiin läpi tavoitteiden toteutumista ja tulevia linjauksia.

Käytännön tason yhteistyötä tehtiin erityisesti asukastalon kanssa samoissa tiloissa toimivan leikkipuiston Lehdokin kanssa. Esimerkiksi isä – lapsi -kerho suunniteltiin ja aloitettiin yhdessä ja se toimii edelleen Lehdokin tiloissa. Kaupunki oli edustettuna projektin ohjausryhmässä ja alueen sosiaalityöntekijä toimi taideterapiaryhmän vetäjänä. Yhteistyössä kehitettiin myös jalkauttavaa toimintaa. Vallilan terveysasemalta annettiin asiakkaille tietoa asukastalon toiminnasta ja asukastalosta puolestaan ohjattiin ihmisiä kaupungin palveluihin. Tilojen lisäksi kaupunki rahoit-

ti myös työllistämistoimintaa ja avustusta saatiin lastenkerhotoimintaan ja Pasila-viikon kuluihin.

Pasila-seura perustettiin 1975, mutta sillä ei ollut toimintaa asukastalon käynnistyessä.

Toiminnan uudelleen käynnistäminen nähtiin oleelliseksi osaksi asukastalon toimintaperustan rakentamista, koska juuri seura olisi luonteva asukkaiden edustaja aluetta koskevis- sa asioissa. Elvytystoimet aloitettiin heti asukastalon avattua ovensa ja ensiksi panostettiin seuran lehteen (Pasilan uutiset), joka oli lakanut ilmestymästä. Asukastalon vastaava työntekijä otti yhteyttä potentiaaliisiin ilmoittajatahoihin. Ilmoittajia saatiin niin paljon, että lehti voitiin julkaista ja kutsua sen välityksellä kool-

le seuran uudelleen käynnistämiskokous. Kokoukseen tulleet kuusi henkilöä muodostivat jatkossa hallituksen. Aktivoitumisen alkuvaiheisiin asukastalon vastaava osallistui vielä johtokunnan jäsenenä, mutta vetäytyi (omaksutun toimintatavan mukaisesti) tehtävästä, kun toiminta saatiin käyntiin. Uusia jäseniä alkoi liittyä seuraan ja jäsenmäärä on tasanousussa.

Alusta alkaen Pasilan uutiset oli tärkein asukastalon tiedotuskanava ja sen toimitus sijaitsee asukastalossa.

East team jatkoi toimintaansa muuttuneissa oloissa. Osa teamin jäsenistä alkoi toimia myös asukastalon puitteissa ja monet verkostoa ylläpitäneet yhteistoiminnan tehtävät siirtyivät osaksi asukastalotoimintaa. Pasila-seura puolestaan sai

asukkaiden ja alueen etujen ajamisen tehtäviä itselleen. Teamin halutaan kuitenkin jatkavan toimintaansa, koska sille on kehittynyt vakiintunut paikkansa alueella. Lisäksi sen piiriin kuuluu tärkeitä toimijoita, joihin yhteys voisi katketa ilman teamia. Jatkossa on mietittävä East teamin tehtäviä ja uudelleen suuntaamisen tarpeita.

Aluetapahtumien ja vuodesta 2009 **Pasila-viiikon suunnittelu- ja toimeenpanoryhmän** organisoijana ja koolle kutsujana toimi Pasilan asukastalo, jonka lisäksi ryhmään kuuluivat Kalliolan Nuoret ry, Helsingin kaupungin Pasilan sosiaalipalvelutoimisto, leikkipuisto Lehdokki ja asukasyhdistykset ja asukkaat. Yhteistyöverkoston tehtävänä oli aluksi aluetapahtumien järjestäminen, mutta sittemmin se keskittyi koko Pa-

EAPN-Fin:n Pasilan asukastalossa kokoontuneen ryhmän jäsenet välittivät tietoa suomalaisesta köyhyydestä.

silaa koskevan tapahtumaviikon suunnitteluun ja järjestelyyn yhdessä Pasila-seuran sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Asukastalon vastaava valittiin 2009 **EAPN-verkoston** (European Anti-Poverty Network, Suomessa EAPN-Fin, perustettu 1994) kansalliseksi koordinaattoriksi organisoimaan köyhyyttä kokeneiden tapaamisia Euroopan unionin puitteissa Brysselissä. Asukastaloon koottiin ryhmä, jonka tehtävänä oli tuottaa Suomen osalta tietoa köyhyyteen liittyvistä asioista. Toiminta sopi hyvin asukastalon piiriin, sillä köyhyyden ja syrjäytymisen kysymykset olivat tulleet esiin myös asukastalon arjessa. Eu:n köyhyyttä käsitellessiin kokouksiin välitettiin tietoa mm. Suomen sosiaaliturvan yksinkertaistamisen ja perusturvan korottamisen tarpeista sekä osallistuttiin perustuloa (kansalaispalkkaa) koskevaan keskusteluun. Ryhmä jatkaa edelleen toimintaansa, sen ytimen muodostavat Eu:n kokouksiin aineistoa tuottaneet ja kokouksiin osallistuneet, mutta ryhmä on avoin kaikille.

Pasilan asukastalon sisäisten (talossa toimivat) ja lähiverkoston (alueen verkostot) lisäksi yhteistyötä on rakennettu myös näitä laajempien verkostojen kanssa. Uusien yhteyksiä syntyi, kun eri toimijat tarjosivat omaa toimintaansa toteutettavaksi asukastalossa tai suunnitellessa ja kokeillessa eri toimintoja yhteistyössä erityyppisten organisaatioiden kanssa. Esimerkkinä yhteyksien syntytavasta SPR:n kurssit, joita on kuvattu erikseen.

Vakiintuneiden toimijoiden lisäksi asukastalossa ovat toimineet tai toimivat edelleen mm. SPR, Pakolaisapu, Familia clubi, Kassandra. Powwer ry ja Dodo. Somaliliiton aktiivien kanssa keskusteltiin mm. kotoutumiseen liitty-

vistä ongelmista ja asukastalon vastaava oli myös mukana kouluttamassa tukihenkilöitä, joita tarvittiin erityisesti perheiden tueksi sekä apuna suunnittelemassa hanketta kansalaistoiminnan vahvistamiseksi somalien keskuudessa (Kansalaistoiminnan kehittämishankkeelle myönnettiin Ray-avustus 2010–2013).

2.2 ASUKASTALON TOIMINTAPERIAATTEET JA SÄÄNNÖT

Asukastalotoiminnan rakentaminen nykyiseen muotoonsa ei ole ollut suoraviivainen ja helppo taival. Toiminnassa keskeistä oli ja on mahdollistaa erilaisten ihmisten vuorovaikutukseen pääsyä, mutta vuorovaikutuksen ei oletettukaan olevan pelkkä hyväntahtoista yhdessä oloa. Ihmisten ja ihmisryhmien kohtaamisiin kuuluivat myös intressien ja näkemysten törmäykset. Työntekijöillä oli tärkeä sovittelijan ja välittäjän tehtävä. Heidän pyrkimyksensä oli löytää asukastalon periaatteiden mukaisia ratkaisuja, joilla voitaisiin vahvistaa yhteisolon perustaa.

RISTIRIITOJEN SOVITTELUA

Pienehköt tilat, paljon erilaisia kävijöitä ja yhdessä olon opettelu on yhdistelmä, johon kuuluvat myös ajoittaiset yhteen törmäykset. Eri kävijäryhmien välille syntyneiden ristiriitojen sovittelu oli tärkeä osa asukastalon perustan rakentamisprosessia. Sovittelutilanteissa pyrittiin vahvistamaan työntekijöiden ja asukastalossa kävijöiden sekä kävijöiden keskinäistä luottamusta. Työntekijät joutuivat pohtimaan, miten soveltavat toiminnan arvoja ja periaatteita konkreettisissa tilanteissa, esimerkiksi, miten rajoitetaan sulkematta ulos.

Ensimmäiset törmäykset syntyivät lasten ja nuorten sekä muiden talon käyttäjien, lähinnä eläkeläisten välille. Jalkapallopelejä ja tietotuvan koneet vetivät runsaasti lapsia ja nuoria paikalle. Asukastalon pienehköissä tiloissa ollaan jatkuvasti melko ”lähekkäin” eikä meluisia toimintoja (kuten jalkapallopelejä) saa eristetyksi muusta toiminnasta. Meteli häiritsi muita kävijöitä ja järjestyksen ylläpito puolestaan sitoi työntekijöitä suuresti. Vanhemmilta tuli valituksia sopimattomilla sivuilla surfailusta, mutta surfailua ei ollut mahdollista valvoa. Asukastalo alkoi muistuttaa nuorisotaloa ja lisäksi pienetkin lapset oleskeliivat yksin tiloissa.

Vanhempien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella lasten ja nuorten oleskelulle asetettiin rajoituksia. Päätettiin, että lapset ja nuoret ovat asukastalossa vain nuorten kerhoissa ja vapaan toiminnan illoissa (Kalliolan Nuoret) sekä heille tarkoitetuissa vanhempien organisoimissa matematiikka- ja kielikerhoissa, vanhempiensa seurassa tai tietotuvassa kerran viikossa heille varattuna aikana. Leikkipuisto Lehdokin katsottiin olevan sopivin paikka alle kymmenvuotiaille. Nuorille asetettujen rajoitusten tekemistä helpotti se, että heidät voitiin ohjata Länsi-Pasilassa toimivaan nuorisotaloon, jonka anti olikin ylivoimainen tietokone- ja muun pelaamisen sekä toimintojen monipuolisuuden suhteen. Rajoitukset kavensivat asukastalon roolia eri-ikäisten kohtaamispaikkana, mutta näin olisi voinut käydä toisilta osin, jos rajoituksia ei olisi asetettu. Pyrkimyksenä ei ollut heittää ketään pois, vaan etsiä vaihtoehtoja ja täsmentää, millainen toiminta on mahdollista olemassa olevissa tiloissa olemassa olevin resurssein. Lisäksi sääntöjä sovellettiin jatkossa joustavasti ja tilanteittain ei-

vätkä lapset ja nuoret kadonneet. Enimmäkseen he osallistuvat ohjattuihin toimintoihin, mutta oleskelevat muutoinkin talossa. Asukastalon toimimistapojen tultua tutuiksi erityisiä ongelmia ei ole syntynyt. Nuorten olemassa ololle on nyt myös oma paikkansa, kun sekä tytöt että pojat saivat käyttöönsä oman huoneen, jotka he itse maalasivat ja sisustivat.

Seuraavat ongelmat syntyivät eläkeläisten ja lapsien kanssa asukastalossa käyvien somalainasten välille. Edelliset kokivat ympäristön liian kovaääniseksi ja levottomaksi. He olisivat halunneet äitien katsovan tarkemmin lasten tekemisiä ja puuttuvan asioihin herkemmin. Äidit kokivat heihin kohdistetun arvostelun loukkaavana ja ehdottivat henkilökunnan kanssa käymässä ongelman purkukokouksessa, että ryhmät kokoontuisivat vuoropäivinä. Tämä puolestaan olisi ollut vastoin asukastalon toimintaperiaatteita, koska erottelu olisi syventänyt ryhmien välistä jakoa eikä edistänyt keskinäisen ymmärryksen syntyä. Erityyppisiä kokoontumisia voi luonnollisesti järjestää eriaikaisesti tilojen sallimissa puitteissa, mutta toimintaperiaatteiden mukaisesti ei ole erottelu vain sen perusteella, että joku ei tule toimeen jonkun toisen kanssa. Erottelun sijaan asioista keskusteltiin avoimesti eri ryhmien kanssa erikseen ja yhdessä; puolin ja toisin löytyi tahtoa sovittelua. Löytyi myös käytännön ratkaisuja, kuten esim. vertaisuuden pohjalta tapahtunut lastenhoito muiden vanhempien osallistues- sa toimintoihin.

Sopuratkaisujen syntyä edisti osaltaan myös se, että asukastalosta tuli nopeasti tärkeä paikka sekä kävijöille että asukastaloa käyttäville ryhmille. Sen käytöstä ei haluttu luopua eikä joutua yhteisön ulkopuolelle. Asukastalon merkitys

tuli esiin myös riitatilanteissa, joissa ei syntynyt ratkaisua, vaan jokin osapuoli poistui paikalta, mutta palasi takaisin valmiina tekemään sovun:

Naapurissa asuvan pyörätuolia käyttävän miehen oli hankala päästä sisään asukastaloon, koska lapset olivat jättäneet kenkiään pitkin eteistä. Niinpä hän tuli ajaneeksi yhden pojan kengän päältä. Poika suuttui ja alkoi syyttää tullijaa kenkensä runtelemisesta. Konfliktin selvittelyyn liittyi koko paikalla ollut porukka; somaliäiti, muut lapset, työntekijät. Läsniä olevat aikuiset yrittivät puhua pojalle ”järkeä”. Tämä ei tehonnut ja poika poistui vihaisena, mutta tuli myöhemmin takaisin ja pyysi anteeksi mieheltä.

Kaksi usein asukastalossa käynyttä tyttöä rikkoi toistuvasti asukastalon sääntöjä. Asukastalon vastaavan työntekijän huomauttaessa heille asiasta, he haukkuivat hänet loukkaavin ilmaisin ja poistuivat. Myöhemmin he tulivat takaisin ja pyysivät työntekijältä anteeksi omaa käytöstään.

Yhteisön pienet ongelmat voivat kasvaa suuriinkin mittoihin, jos niitä ei käsitellä heti ja sopuratkaisuun pyrkien. Tällaisia asioita käsiteltiin asukastalon lisäksi myös lähiyhteisössä ja onnistuttiin välttämään ongelmien turha paisuminen.

Somalityttö oli asukastaloon tullessaan parkkeerannut pyöränsä talon eteen. Romanipoika, hänkin asukastalon ”vakikävijä”, otti pyörän leikkeihinsä ja kaatui sillä niin pahasti, että pyörä meni rikki. Hän lähti karkuun kavereidensa

kanssa. Myöhemmin pihalla kokoontui ”piha-parlamentti”. Romanipojan huoltaja tuli paikalle selvittämään asiaa somalitytön äidin kanssa. Myös lapset olivat paikalla. Vanhemmat sopivat keskenään, että romanihuoltaja maksaa pyörän korjauksen.

Kaiken kaikkiaan rinnakkainelo on edennyt positiiviseen suuntaan. Hankalistakin asioista uskalletaan puhua avoimesti, mikä osoittaa keskinäisen luottamuksen vahvistumista. Erilaisuuden kohtaamista tapahtui monella tasolla, kuten nuoret – vanhat, yksittäiset intressit – yhteisö, maahanmuuttajat – kantasuomalaiset, maahanmuuttajien eri ryhmät sekä toiminta vastaan toinen toiminta. Yhdessä oleminen vaatii opettelua. Asukastalo tarjosi tähän paikan ja työntekijöiden tapa käsitellä asioita avoimesti, kuunnellen eri osapuolia ja pyrkien yhteistyössä kaikkien kannalta hyvään ratkaisuun toimi myös esimerkkinä talossa toimimiselle. Tämäntyyppinen asioiden käsittely yhteisön piirissä vastasi myös esim. somaliyhteisön perinteistä tapaa toimia. Ajan myötä ristiriitaosallisten taustayhteisöjen rooli tilanteiden selvittelyssä vahvistui.

ASUKASTALON HUONEENTAUHU

Ristiriitatilanteiden synty ja ratkominen antoivat vauhtia suunnitelmissa olleelle **asukastaloparlamentin perustamiselle**. Tuli tarve avata yhteistä keskustelua talon toimintatavoista ja luoda yhdessä pelisäännöt talossa toimimiselle. Pelisäännöt (arvot, toimintatavat) luonnosteltiin ryhmitöinä parlamentin ensimmäisessä kokouksessa sekä viimeisteltiin ja hyväksyttiin

seuraavassa. Kokouksissa oli paikalla parikymmentä ihmistä asukastalon eri käyttäjäryhmistä.

Yleisenä kehyksenä toiminnalle olivat asukastalon aukioloajat ja käyttömahdollisuudet. Talo oli avoinna arkisin 9–16 ja kahtena iltana 18:aan asti. Alkuajoista aukioloa laajennettiin siten, että asukastaloa voi käyttää myös viikonloppuisin hakemalla työntekijöiltä avaimet käyttöön. Osa-

puolten tultua tutuiksi toisilleen tätäkin käyttöä yksinkertaistettiin siten, että annettiin omat avaimet säännöllisesti aukioloajan ulkopuolella kokoontuville.

Sovitut periaatteet ja toimintatavat kirjattiin huoneentauluksi, vahvistettiin allekirjoituksin ja laitettiin kaikkien nähtäville asukastalon olohuoneen seinälle.

*Tietopalaisia ja shakin
pelaajia*

ASUKASTALON HUONEENTAULU

Asukastalo on Pasilan asukkaiden ja toimijoiden kokoontumis- ja tapaamispaikka. Asukastaloa ylläpitää Kalliolan setlementti yhdessä Helsingin kaupungin kanssa.

Toiminnan perustana on poliittinen ja uskonnollinen sitoutumattomuus. Tavoitteena on luoda yhteyksiä eri-ikäisten ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kesken.

Asukastalo mahdollistaa ihmisten tilanteista ja ideoista lähteviä toimintoja ja sieltä saa vertais- ja ammatillista neuvontaa ja apua ongelmien ratkomiseen.

Asukastalossa pidämme tärkeänä, että kohtaaminen on

- avointa
- ennakkoluulotonta
- tasa-arvoista
- suvaitsevaista

Jokainen on arvokas, ja jokaisen ääntä kuunnellaan.

Vaikka kaikki ovat erilaisia, niin silti samanarvoisia

Kaikilta odotetaan toisia kunnioittavaa käytöstä, kuunnellaan toisia ja ollaan valmiita auttamaan
Huolehdimme yhdessä järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvistä asioista

Tilojen käyttö

- kukin aikuinen vastaa itsestään ja lastensa puolesta, että järjestys ja toisten tiloissa olevien rauha turvataan
- tilojen varaajat käyttävät vain varaamiaan tiloja ja varaaminaan aikoina
- tilojen käyttäjät siivoavat jälkensä, tiskaavat käyttämänsä astiat ja ilmoittavat, jos jotain menee rikki
- tiloissa olevia tavaroita ei viedä talon ulkopuolelle

Toimintatavat

- Asukastalossa esiintyviä ongelmia ja ristiriitoja ja asukastalon käyttäjien ideoita käsitellään yhdessä
- ongelmatilanteissa kokoonnutaan pyöreän pöydän ympärille ja käynnistetään toimintaa ongelmien ratkaisemiseksi ja ideoiden toteuttamiseksi

2.3 TOIMINTAA RAKENTAMASSA

Asukastalo perustamisen yhtenä syynä oli toimintatilojen puuttuminen ja toisaalta vastattiin asukkaiden yhdessä tekemisen ja olemisen tarpeisiin. Näin toimijoita ja toimintaa oli jo valmiina odottamassa tilan aukeamista. Näiden lisäksi toimintaa on syntynyt työntekijöiden aloitteesta, yhteisten keskustelujen ideoista ja osan ovat tuoneet mukaan asukastalossa kävijät. Projekti aikana asukastalolle vakiintui toiminnallinen perusta, jota täydentävät määräaikaiksi tarkoitettut ja vaihtelevat, vain vähän aikaa pysyvässä pysyvät toiminnan kokeilut.

Asukastaloparlamentin kokoontumiset jatkuivat asukastalon pelisääntöjen laatimisen jälkeen säännöllisesti. Kokoontumisiin kutsuttiin asukastalossa kävijöitä ja lisäksi asiasta tiedotettiin ovi-ilmoituksella. Parlamentti veti väkeä enemmän, jos esillä oli jokin erityinen asia. Muutoin läsnä olivat aktiivisimmat toimijat. Vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi asukastalon asioita käsiteltiin myös mm. Tallinnan risteilyn yhteydessä pidetyssä palaverissa ja mie-tinnässä on, miten asiaa voidaan edelleen kehittää. Toisaalta parlamentin lisäksi kävijät saivat äänensä kuuluville myös muissa yhteyksissä, kuten **asukasilloissa**, joissa sekä ideoidaan että organisoidaan toimintaa, sovitaan esim. jonkin tapahtuman työnjaosta. Kävijät ovat tottuneet myös kertomaan ajatuksiaan toiminnasta ja ideoitaan suoraan työntekijöille, mikä voi osaltaan poistaa erityisfoorumien tarvetta. Parlamentin ylläpito on kuitenkin tarpeen, jotta jatkossakin on foorumi, jolla voidaan käsitellä yhteistä keskustelua ja päätöksiä vaativat asiat.

Olohuone oli luonnollinen ratkaisu yhdes- sä olemisen ja vuorovaikutuksen mahdollistami-

seen. Asukastaloon tulijat päätyvät suoraan olohuoneeseen, jossa voi juoda kahvia, lukea lehtiä ja tavata muita ihmisiä. On lupa oleilla tai osallistua meneillään oleviin toimintoihin.

Kohtaamisia olohuoneessa

Asukastalossa oli työharjoittelussa nuori nainen, kutsuttakoon häntä tässä vaikka Anneksi. Hänellä oli takanaan vaikeuksien täyttämä elämä ja meneillään irrottautuminen päihteiden käytöstä. Anne päätyi useana aamuna juttelemaan muutaman läheiseltä rakennustyömaalta kahville poikenneen rakennusmiehen kanssa. Heidän välilleen syntyi niin paljon luottamusta, että Anne uskaltautui kertomaan yhtä ja toista omasta tilanteestaan. Rakennusmiehet tiesivät, milloin oli hänen viimeinen päivänsä asukastalon tehtävissä ja juhlistivat sitä tuomalla mukanaan täytekekun. Lähtiessään miehet toivottivat kaikkea hyvää tulevalle elämälle.

Pieni kohtaaminen, mutta kuka tietää, mitä se merkitsi Annelle, joka ei ollut elämässään juurikaan kokenut hyväksyntää ja myötätuntoa.

Olohuoneeseen asukkaat poikkeavat kyselemään, mitä talossa on tarjolla, mutta myös tuomaan tarjolle jonkin toiminnan. Näin sai alkunsa **suomen kielen opetus, shakkikerho** ja harjoitustiloja etsinyt seniorien **bändi**. Shakin pelaamisen mahdollisuudesta tiedotettiin omalla ja mm. Vallilan terveysaseman ilmoitustaululla ja kokoon saatiin porukka, jossa on niin eläkeläisiä kuin koululaisiakin. Sovittiin tiettyä kokoontumisaikaa ja paikalle saapuvat he, joille se kullakin kerralla sopii. Vetäjää ei tarvita. Bän-

di kokoontui ja kokoontuu säännöllisesti harjoittelemaan ja on keikkaillut asukastalon lisäksi myös mm. Pasila-viikolla ja Kalliolan setlementin 90-vuotisjuhlien kansanjuhlassa.

Keittopäivien järjestäminen aloitettiin ensimmäisen toimintavuoden syksynä ja ne vakiinnuttivat nopeasti asemansa. Joka perjantai on tarjolla edullista keittoa ja sämpylöitä sekä ruokaseuraa. Osallistujina on ollut useimmiten lähialueen asukkaita, yksinasuvia ikäihmisiä. Päivää kohti syöjiä kävi noin 15–20. Myös leikkipuis-to Lehdokki järjestää viikoittain ruokapäivän ja ruokarauhan säilyttämiseksi päädyttiin siihen, että lapsien kanssa ruokaileminen tapahtuu Lehdokissa, jonka tilat pienine pöytineen myös soveltuvat paremmin lapsille.

Keittopäivästä muodostui erityinen sosiaalinen tapahtuma ja yhteisessä ruokapöydässä syntyneet keskustelut tuottivat toimintaideoita. Eräässä keskustelussa ehdotettiin verenpainemittarin hankkimista asukastaloon. Näin päätettiin tehdä ja saman tien eläkkeellä oleva terveydenhoitaja ilmoittautui mittaajaksi. Mittauksesta tuli suosittu toiminta ja mittaamisen ohella voi kertoilla kuulumisensa, elämäntilanne voidaan käydä läpi kaikessa rauhassa ja neuvojakin saa tarvitessaan. Paineitaan voi mitata myös omatoimisesti ja saatavilla on infoa terveydestä ja verenpainekortteja seuranta varten.

Tietotupa juontaa juurensa Kalliolan setlementin Ikäihmiset ja tietoyhteiskunta -projektista. Projektin aikana tietotuvan käyttäjinä olivat ensisijaisesti ikäihmiset, mutta nyt se on asukastalossa käyvien käytössä. Neuvonnasta ja ohjauksesta huolehtii pääosin vapaaehtoistoimija, joka on yksi mainitun projektin kouluttamista tuutoreista.

Helsingin kaupungin ja Kalliolan kumppanuuden yhtenä tavoitteena oli kehittää yhteistoimin uudenlaisia työmuotoja, joilla voidaan tukea ihmisten pärjäämistä erilaisissa elämänmuutos- ja ongelmatilanteissa. Ensimmäisenä toimintasyksynä pidetyssä tulevaisuuden verssaassa tällaiseksi toiminnaksi ehdotettiin **jalkautuvaa toimintaa**. Sosiaaliviraston ja asukastalon toimijoiden yhteisvoimin ajatus konkretisoitiin pienimuotoiseksi kotiin vietäviksi auttamistehäviksi, joita ei muutoin olisi saatavissa. Tehtävien tekemisestä ovat vastanneet vapaaehtoiset ja työllistetyt. Yleisimmin on kysytty apua digiboksin asennuksiin ja kännykkäongelmiin. Muita tehtäviä ovat olleet huonekalujen kokoaminen ja siirteleminen, muuttoapu, pieni siivousapu sekä rikkoutuneiden tavaroiden korjaaminen. Suurin osa apua tarvinneista on ollut ikäihmisiä ja maahanmuuttajia, ja joitakin liikuntarajoitteisia henkilöitä on myös käyty auttamassa. Hiljalleen vuoden 2008 aikana käynnistynyt toiminta vilkastui. Vuoden 2009 aikana tehtiin yli 50 kotikäyntiä ja suunnilleen samalla tasolla pysyttiin jatkossakin.

Asukastalon maahanmuuttajille suunnattu **suomen kielen opetus** on sekin toiminut vapaaehtoisten vetämänä, toiminnassa on kolme ryhmää. Oppijat tulevat monista eri maista ja osaamistaso on hyvin vaihteleva. Liikkeelle on lähdetty siitäkin, miten kynää pidetään kirjoitettaessa kädessä. Joiltakin puuttuu oman äidinkielen luku- ja kirjoitustaito ja toisilla on jo paljon suomen kielen taitoa. Opettajia on useita, joten yksilöllinen opettaminen on ollut mahdollista. Opetuksessa on käyty läpi ajankohtaisia ja käytännön elämän aiheita selkokielellä. Opetuksen ohessa on tullut esiin monenlaisia tiedon

tarpeita ja opettajat ovat antaneet tietoa esim. koulutukseen ja työelämään liittyen. Aktiivisimmat opiskelijat käyvät kaikissa kolmessa ryhmässä viikon aikana. Osa käy satunnaisesti ja osa sitoutunut selkeästi yhteen kolmesta ryhmästä. Opetuksen ajaksi lapsille järjestettiin omaa toimintaa aluksi Helsingin kaupungin avustuksen turvin ja sittemmin opiskelijaharjoittelijoiden voimin. Lasten hoito ja lähellä tapahtuva opetus ovat edellytys, jos halutaan helpottaa kotiäitien osallistumista kielen opiskeluun.

MITEN SUOMEN KIELEN RYHMÄT SYNTYIVÄT?

Asukastalossa on maahanmuuttajille kolme suomen kielen opetusryhmää. Niiden synnystä näkyy, miten toiminnat ovat tulleet asukastaloon erilaisten yhteyksien ja sattumienkin myötävaikutuksesta. Tämä on myös kertomus vapaaehtoistojien arvokkaasta osuudesta asukastalon toiminnassa.

Maanantain ryhmä

Työssä ollessani päätin, että eläkkeelle jäätyäni alan tehdä vapaaehtoistyötä. Halusin auttaa maahanmuuttajia ja parhaaksi tavaksi katsoin suomen kielen opettamisen. Idea siis oli, mutta paikka puuttui. Pasilan asukkaana olin usein kulkenut asukastalon ohitse tietämättä, mikä paikka se on. Kerran marssin sisälle ja ympärilleni katseltuani kysäisin, voisinko alkaa opettaa suomea. Asia järjestyi ja oppimishaluiset naiset ja innokas opettaja sopivat kokoontumisajankohdasta, syntyi maanantairyhmä.

Jonkin aikaa opetettuani kuulin Unifemin ja Zonta-naisten yhteisestä Luetaan yhdessä -projektista, jonka tavoitteena on opettaa erityisesti maa-

hanmuuttajanaisille suomea. Liityin Unifemiin ja projektista sain tukea oppikirjojen hankintaan ja oikeuden käyttää projektin nettisivuja. Kampanjapäällikkö antoi yhteystietoni opetustyöstä kiinnostuneille, ja niin saimme lisää opettajia. Toiminnan aloittamisesta on kulunut kaksi vuotta. Meitä opettajia on tällä hetkellä kuusi, mm. kaksi eläkkeelle jäänyttä työtoveriani. Kaksi meistä on suorittanut lyhyen kurssin luku- ja kirjoitustaidottomien opetuksessa. Myös asukastalon seminaareista olemme saaneet hyödyllistä tietoa ja talolta apua mm. tiedottamiseen.

Opetus tapahtuu siten, että ensin on puolen tunnin yhteinen osuus, jossa käydään läpi joku ajankohtainen asia ja opetellaan siihen liittyviä sanoja. Sen jälkeen jakaudumme ryhmiin tason mukaan. Joukko on hyvin heterogeeninen: osa opettelee lukemaan ja kirjoittamaan, ja osan kanssa keskustellaan työhön tai koulutukseen hakemisesta ja tehdään CV:tä. On hyvä, että oppilaat ovat eri kansallisuuksista, koska silloin yhteinen kieli on suomi. Osa heistä on siirtynyt kokopäiväiseen kielenopetukseen, osa työhön, osa kadonnut jonkin, mutta uusia on tullut tilalle. Olemme ottaneet mukaan myös muutaman miehen, sillä on luontevaa, että talossa harjoittelijana olevat miehet saavat myös suomen opetusta. Me opettajat pidämme ”työstämme”, emme ole vain antamassa tietoa Suomesta ja suomenkielestä, vaan myös saamme oppilailtamme paljon.

Keskiviikon ryhmä

Tätä ryhmää vetävät vapaaehtoiset opettajat toimivat alun perin SPR:n tiloissa Zonta-naisten Opi lukemaan -hankkeen kielenopetusryhmän opettajina. SPR:n toimitalon joutuessa remontoitavaksi SPR:n koordinoija kysyi tilojen käyttömahdoli-

suutta Pasilan asukastalosta. Tilat järjestettiin ja vapaaehtoiset opettajat siirtyivät asukastaloon, samoin osa maahanmuuttajaoppilaista. Remontin päätyttyä sekä opettajat että oppilaat halusivat jatkaa toimintaa asukastalossa vanhoihin tiloihin palaamisen sijaan. Ryhmä on kasvanut Pasilassa asuvista maahanmuuttajista ja opettajatiimi saanut uuden jäsenen Kalliolan kouluttamista vapaaehtoisista.

Lauantain ryhmä

Ryhmä alkoi alun perin SPR:n kouluttamien vapaaehtoisten vetämänä keskustelukerhona. Tässä

ryhmässä opettajat ovat vaihtuneet useita kertoja, mutta aina on tilalle saatu uusia. Alkuperäisten opettajien vetäytyttyä, heidän tilalleen tuli uusi, edelleen SPR:n kautta. Hän veti yksin ryhmää ja lauantaiksi sitoutuminen alkoi jonkin ajan kuluessa käydä liian raskaaksi. Etsintöjen jälkeen asukastalon työntekijät löysivät kaksi uutta ja innokasta vapaaehtoista. Heistä toinen on Kalliolan pitkäaikainen vapaaehtoinen ja toinen oma-aloitteisesti asukastaloon hakeutunut aikuisopiskelija, joka voi hyödyntää tekemänsä vapaaehtoistyön osaksi opintojaan.

KULTTUURIJUHLAT

Runoja...

... ja musiikkia.

Erilaiset **kertaluonteiset ja toistuvat tapahtumat** osoittautuivat tärkeiksi sekä toimintoina että vuorovaikutuksen ja yhdessä tekemisen tuottajina. Aluetapahtumien tarkoituksena oli esitellä erilaisia alueen toimintoja, tuottaa myönteistä Itä-Pasila -kuvaa ja koota alueen asukkaita osallistumaan yhdessä Pasiloiden rajat ylittäen.

Pienempiä tapahtumia olivat esim. juhlat joissa eri maahanmuuttajaryhmät esittelivät omaa kulttuuriaan tuottaen juhliin sekä sisällön että tarjoilun. Asukastalon toimijat vastasivat suurelta osin Kalliolan 90-vuotisjuhlintaan liittyneen kansanjuhlan (2.10.09) ohjelmasta, marokkolaisesta teehuoneesta näytelmään ja bändin esiintymiseen. Asukasillat ja yhteiset retket

lisäsivät erilaisten ihmisten kanssakäymistä. Ajan myötä vahvistunut ”pasilalainen yhteisyys” tuli esiin esim. kolmella Tallinnan käynnillä, johon osallistui kullakin kerralla 20 - 65 kaikenkautaista ihmistä. ”Yhdessäolo oli luontevaa; välillä liikuttiin pienemmissä porukoissa ja välillä kokoonnuttiin yhteen, esim. ruokailemaan. Yhteishenki oli hyvä eikä vierautta tunnettu”, kuvailee asukastalon työntekijä matkan tunnelmia.

Ensimmäinen **aluetapahtuma** järjestettiin vuoden 2008 toukokuussa. Ohjelmassa oli mm. kirpputori, taidenäyttely, ideaaattikko, makkaranmyyntiä, lausuntaa, tanssia ja elävää musiikkia, aluepoliisin toiminnan esittelyä sekä kahvitarjoilu. Osallistujia oli noin 150. Seuraavana vuonna tapahtuma laajeni molemmat Pasilat

kattaneeksi **Pasila-viikoksi**, joka päätettiin vakiinnuttaa vuosittain toistuvaksi tapahtumaksi. Vetovastuun otti Pasila-seura ja lisäksi tapahtuman suunnittelua ja toteutusta varten koottiin pysyväksi toimielimeksi Pasila viikon suunnittelu- ja toimeenpanoryhmä. Viikon tapahtumia ovat olleet mm. Pasilan kirjaston kirjastokierrokset, lausuntatilaisuus, kävelykierrokset Pasilassa, tapahtumat Rauhanasemalla, näyttelyt, Ylen kierrokset, iltamatilaisuus ja Maistraatintorin päätapahtuma monipuolisine ohjelmineen. Osallistuja viikko on kerännyt useita satoja.

Tiedottaminen oli alusta alkaen merkittävä toiminnan osa-alue sekä asukastalon tunnetuksi tekemisen että vaikuttamistoiminnan vuoksi. Tärkeimmäksi tiedotuskanavaksi muodostui Pasila-seuran lehti, Pasilan uutiset. Aluksi jakelua tehtiin vapaaehtoisvoimin, mutta uudelle jakelun kattavuuden tasolle nousiin, kun Vartti-lehden kanssa päästiin sopimukseen lehden jakamisesta Vartin sisällä. Jakelun kattavuus nousi, 60 000:aan eli ohi ja yli Pasilan rajojen. Viestinnän tehtäväksi katsottiin alueen kannalta merkittävien asioiden esiin nosto. On käsitelty ajankohtaisia aiheita ja kerrottu myös Keski-Pasilan rakentamissuunnitelmista. Lehteä tehtiin ja tehdään Pasila-seuran ja asukastalon yhteistyönä.

Tietoa välitettiin lisäksi perinteiseen tapaan esim. kirjaston ja terveysaseman ilmoitustauluilla. Myös Vallilan terveysaseman työntekijät toimivat tiedonvälittäjinä. Parantamista tiedottamisessa on edelleen, sillä aluetapahtumissa tavattiin lähellä asukastaloakin asuvia, jotka eivät ole toiminnasta lainkaan kuulleet.

Vaikuttamis- ja tiedonvälitysmenetelmänä toimi myös kerran vuodessa järjestettävä aamiaistapaaminen, jonne kutsuttiin asukkaita, po-

liittisia päättäjiä ja vaikuttajia. Asukastalon toiminnasta kirjoitettiin myös useissa lehdissä ja vierailijoita kävi paljon, lähialueiden lisäksi myös kauempaa Suomesta. Utta mahdollista tiedottamisen ja vaikuttamisen kanavaa kehitetään osallistumalla Staditv-hankkeen ympärille syntyneeseen toimintaan.

Ryhmätoiminnat muodostuivat edellisten lisäksi oleelliseksi osaksi toiminnallisia rakenteita. Yhteensä toiminnassa on ollut 42 eri ryhmää. Osa toimii hyvin vakiintuneesti, osa on lopetettu toimintansa ja uusia syntyy koko ajan.

TOIMINTOJA ASUKASTALON TOIVAT MYÖS YHTEISTYÖKUMPPANIT – USEIN NIITÄ IDEOITIINKIN YHTEISESTI:

Syksyllä 2009 SPR järjesti asukastalolla ystäväkurssin ja kaksi ensiapukurssia, joihin osallistui sekä kantaväestöä että maahanmuuttajia. Kursin idea syntyi, kun asukastalon työntekijä, SPR:n monikulttuurisuustoiminnan edustaja ja Monihelin (maahanmuuttajajärjestöjen yhteistyöverkosto) edustaja kokoontuivat miettimään, miten voimavaroja yhdistäen voitaisiin auttaa maahanmuuttajataustaisten pääsemistä tasavertaisiksi toimijoiksi kantaväestöön kuuluvien rinnalle. Kurssit suunniteltiin ottaen huomioon kielikysymykset ja kurssilla varattiin aikaa suomalaisten vaikeiden käsitteiden selvittämiseen.

Ystäväkursssia mainostettiin Pasilan Uutisissa, Kalliolan ja SPR:n nettisivuilla ja sähköpostijakeluna eri verkostoissa. Tilan puutteen vuoksi kurssille voitiin ottaa 28 henkilö, tulijoita olisi ollut enemmänkin. Osallistujista maahanmuuttajataustaisia oli 10. Lähes kaikki kurssilla olleista maahanmuuttajista osallistuivat myös asukastalolla järjestettyyn SPR:n hätäensiapukoulutukseen

PASILAN ASUKASTALO
Tilaa kaikille OLLA, OSALLISTUA, TOIMIA

Olohuone, shakkikerho, kirjoittajaryhmä, käsityökerho, (kokkikerho), kuvataideryhmä / terapeutin, kuvataideryhmä / ilmaisullinen, äiti – lapsi -ryhmä monikulttuuriperheille, miesten keskustelukerho, kansainvälinen naisten keskustelukerho, tanssikerho, naisten kuntojumppa, vertaiskoto-ryhmätoiminta pakolaisille, käsityön ohjaus, (naapurit tutuksi -kerho), verenpaineen mittausta, neuvonta, yhteislaulukerho, keittöpäivä, perhekahvila, parlamentti, asukasillat

ELÄKELÄISET

Muistijumppa, tuolijumppa, tietotupa, joogaryhmä, senioribändi, (seniorikahvila)

VERTAISTUKEA

ALAnon, NA, Lähileidit, Silmu, (uusperheelliset), (miesten ryhmä), somalinaisten kerho, isä – lapsi -kerho, (sanan äärellä)

SUOMEN KIELEN OPETUSTA

Kolme suomen kielen kerhoa

LAPSILLE JA NUORILLE

Läksykerhot: matikka, englantia, arabia. Pyhäkoulu, koraanikoulu.

KALLIOLAN NUORTEN toiminnat
LEIKKIPUISTO LEHDOKIN toiminnat

VAPAAEHTOISTOIMIJOITA

TYÖLLISTETTYJÄ
OPISKELIJAHARJOITTELIJOITA

JUHLIA, TAPAHTUMIA, RETKIÄ

KAHVILLA PISTÄYTYJIÄ, ASUKASTALON TUTUSTUJIA

OPISKELIJAHARJOITTELIJOITA

Kuvio 3. Pasilan asukastalon toimintaa ja toimijoita (suluissa päättyneet toiminnot)

(4b). Ensiapukurseja järjestettiin suuren kysynnän vuoksi kaksi, molempiin osallistui 15 henkilöä. Olipa vielä muutama innokas maahanmuuttaja osallistunut näiden kahden kurssin lisäksi SPR:n omissa tiloissa järjestetyille peruskursseille.

Kursseilla näytti olevan eritaustaisia ihmisiä toisiinsa lähentävä vaikutus ja kertyneet kokemukset kirjattiin muistiin. Asukastalon työntekijä kuvaa tilannetta: ”Oli mielenkiintoista nähdä miten ensimmäisellä kokoontumiskerralla suomalaiset istuivat omissa pöydissään ja maahanmuuttajat omassa pöydässä. Toisella kerralla porukka meni mukavasti sekaisin, koska tehtiin ryhmätöitä ja kouluttaja jakoi porukan sekaryhmiin. Ryhmissä käytiin vilkasta keskustelua ja iloinen nauru säesti oivaltamisen iloa ryhmätöitä tehdessä. Ryhmätehtävien jälkeen oli selkeästi nähtävissä miten tunnelma ja yhteishenki kursilla oli kohonnut ja osallistujat olivat selkeästi rohkaistuneita yhteisestä uudesta kokemuksesta”.

Vakiintunutta toimintaa oli projektivaiheen päättyessä paljon ja lisäksi asukastaloa monimuotoistivat vaihtelevat, lyhytkestoiseksi tarkoitettut tai sellaisiksi jääneet toiminnot. Toimintaperiaatteiden mukaisesti ihmiset ideoineen ja toimintoihin toivotettiin tervetulleiksi eikä asetettu esteitä kokeiluille.

VAPAAEHTOISTOIMIJANA ASUKASTALOSSA

Pasilan asukastaloa ei nyky muodossaan olisi ilman vapaaehtois-toimijoita. He toimivat ryhmien vetäjinä, veronpaineen mittaajana / terveysneuvojina, kotiaavun antajina, osallistujina tapahtumien järjestelyihin ja toteuttamiseen jne.

Vapaaehtoistoimijoiden määrä lisääntyi koko projektin keston ajan ja sen päättyessä heitä oli 25.

Vapaaehtoiset kuvaavat toimintaa seuraavasti: Vapaaehtoistoiminnassa

- syntyy sosiaalisia kontakteja, tuntee kuuluvansa johonkin ja tutustuu uusiin ihmisiin
- voi olla avuksi ja tehdä mielekästä työtä.
- saa onnistumisen tunteita, pääsee hyödyntämään omia taitojaan ja voi iloita osallistujien tyytyväisyydestä.
- oppii: näkökulma laajenee; kulttuurinen tietoisuus kasvaa, kun tutustuu eri kulttuureista tuleviin
- oppii myös itsestään: kuka olen, mikä on paikkani suhteessa toisiin ja yhteiskuntaan
- toimii vertaistuki, esim. maahanmuuttajavapaaehtoinen on samalla vertainen toisen maahanmuuttajan kanssa.

Vapaaehtoistoiminnan tulee olla todella vapaaehtoista. Se ei saa olla liiaksi ohjattua, koska sellainen vie mielenkiinnon – ei myöskään liikaa koulutusta. Vapaaehtoisuudesta ei ole tarpeen palkita pienestikään rahallisesti; yleensä palkitsemisessa on vaarana, että syntyy arviointia kuka on hyvä ja kuka huono vapaaehtoinen.

Asukastaloa vapaaehtoiset arvostivat siitä, että se on helppojen kulkuyhteyksien päässä ja keskellä muuta asutusta. He kokivat tuleensa hyvin huomioituksi, mutta tiedottamiseen kaivattiin vielä parannuksia. Asukastalossa viihdyttiin, koska siellä on lämmin kodikas tunnelma ja ystävällinen henkilökunta.

(Aineistona on käytetty opiskelijaharjoittelijoiden suorittamaa kymmenen vapaaehtoistojen ryhmähaastattelua.)

3 OTTEITA ELÄMÄNTARINOISTA

Pasilan asukastalossa kohtaavat monenlaiset elämänhistoriat. Niiden välityksellä vuosiltaan nuorella asukastalolla on rikas menneisyys.

AKTIIVISTA ELÄMÄÄ SUOMESSA

Aviomiehensä perässä Suomeen muuttanut nainen synnytti Suomessa kaksi lasta ja lastenhoidon vuoksi hänen oli vaikea osallistua kodin ulkopuolisiin toimintoihin. Niinpä hän kotiäitinä ollessaan opiskeli omatoimisesti suomen kielen. Miehen toistuvan väkivaltaisuuden vuoksi nainen hakeutui turvakotiin saatuaan suomalaiselta naapuriltaan tiedon sellaisen olemassa olost. Useamman turvakotiin hakeutumisen ja monien vaiheikkaiden tapahtumien jälkeen nainen sai sosiaalitoimen avustuksella asunnon, eron miehestään ja lastensa yksinhuoltajuuden.

Nainen on omassa maassaan suorittanut yliopistollisen tutkinnon, mutta Suomessa hän ei ole päässyt koulutukseen, vaikka on hakenut lukuisia kertoja ja eri aloille. Harmittavaa hänestä on se, että oppilaitoksista ei kysyttäessäkään kerrota, mikä on ollut sisään pääsyn esteenä. Suomen kielen taidosta se ei kuitenkaan ole ollut kiinni. Elantonsa nainen on saanut toimimalla keikkatyöntekijänä, mm. kouluissa islamin opettajan sijaisena. Lisäksi hän on saanut Kelasta asumistukea ja työttömyyskorvausta.

Nainen sai tietää Pasilan asukastalosta sosiaalitoimen sosiaaliohjaajilta. Heidän kanssaan hän tuli kysymään vapaaehtoisena vetämälleen naisten ja lasten ryhmälle vakiovuoroa lauantaiksi. Vuoro järjestyi. Ilman sitä kokoontumispaikkaa ei olisi, koska naisilla ei ole varaa maksullisiin toimitiloihin. Nyt nainen on jo kolmatta vuotta pyörittänyt vapaaehtoisena ”Al -Birr” (vapaasti suomennettuna ”Lähimmäisapu”) -ryhmään-

sä. Vakituksia ryhmäläisiä on noin 50. Koko ajan tulee myös uusia, jotka ottavat henkilökohtaisesti yhteyttä saadakseen lapselleen äidinkielen opetusta (hän opettaa arabiaa vapaaehtoisena asukastalossa) tai apua omaan elämäntilanteeseensa.

Hän antaakin paljon myös yksilötukea ja neuvontaa mm. sosiaalietuuksien hakemisessa, työ- ja koulutushakemusten tekemisessä sekä esim. perheväkivaltilanteissa ottamalla yhteyttä sosiaalitoimeen ja toimimalla perhekäynnillä tulkkina. Muita tulkkauksilanteita ovat olleet mm. terveyskeskuslääkärikäynnit, kun sairastunut ei ole osannut kertoa itse oireistaan suomeksi. Moskeijassa hän on ollut naisten tukena, kun perheen asioita on selvitelty imaamin kanssa. Asukastalossa neuvoja on kysytty myös parisuhdeongelmiin. Hän on myös onnistunut auttamaan naisia, jotka on vastoin omaa tahtoa viety takaisin kotimaahan. Nainen toteaa, että pakolaistaustaisille naisille on tarjolla monenlaisia tukea, mutta muut ulkomaalaistaustaiset ja kielitaidottomat naiset jäävät monesti kaikkien tukipalveluiden ulkopuolelle. Tarve oppia kieltä ja suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumista on kuitenkin yhtä suuri.

Asukastalotoiminnan nainen näkee tärkeäksi mm. sen vuoksi, että se antaa mahdollisuuden maahanmuuttajanaishille päästä kanssakäymisiin suomalaisten kanssa. Tärkeää on sekin, että lasten kielituntien aikana äidit voivat osallistua toimintaan, joka auttaa heitä pärjäämään paremmin suomalaisessa yhteiskunnassa. Hän on myös organisoinut oman maansa kulttuuria esittelevää toimintaa asukastalon ja Kalliolan järjestämiin juhliin edistäen tälläkin tavoin kansallisuksien toisiinsa tutustumista.

Nainen on myös kiinnostunut osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamiseen. Niinpä hän on liittynyt Pasila-seuran jäseneksi ja osallistuu suomalaiseen puolue-toimintaan paikallisyhdistyksen jäsenenä. Suunnitelmassa on myös ”All-Birr” –ryhmän rekisteröiminen yhdistykseksi, jotta naisten asioita voitaisiin edistää nykyistä paremmin.

”ELÄMÄNILO EI OLE KADONNUT”

Asukastaloon tuli työharjoitteluun nainen, joka oli valmistunut 80-luvulla mielisairaanhoidajaksi, seuraavalla vuosikymmenellä sairaanhoitajaksi ja lisäksi kouluttautunut diakoniksi. Hän on kolmen lapsen äiti ja ollut työelämässä, tehnyt sijaisuuksia sairaaloissa sekä muita pätkä- ja keikkatöitä. Tasaisesti elämä ei ole kuitenkaan sujunut, vaan vastoinikäymiä on ollut kohtuutoman paljon.

Avioeroa nainen haki itse 90-luvun puolivälissä ja sen jälkeen tuli alkoholi kuvioihin mukaan, työelämässä hän pysyi kuitenkin kiinni. Lapsilla alkoi kuitenkin mennä huonosti, nainen itkee edelleen sitä elämänvaihetta muistellessaan. Työharjoitteluvaiheessa pahin oli kuitenkin takana. Välit lapsiin säilyivät ja ovat hyvät. Heidän tilanteensa on selkiytynyt ja vaikeista asioista on voitu puhua yhdessä. Asioita käsitellään edelleen, sillä kymmenen vuoden jakso ei ole noin vain pois pyyhittävässä.

Uuden elämän etsinnän yhtenä etappina oli Kehityspiikki ry., johon nainen hakeutui Helsingin työvoiman palvelukeskuksen kautta. Kehityspiikin työntekijä osoittautui verrattomaksi ihmiseksi ja asiat alkoivat edetä. Nainen ohjattiin Pasilan asukastaloon, koska sitä kautta oletettiin löytyvän myös jatkomahdollisuuksia.

Harjoitteluaiikana nainen onnistuikin saamaan muualta puolen vuoden sijaisuuden, koulutustaan vastaavan tukityöllistymispaikan. Siitä hän oli silminnähdyn onnellinen. Asukastalosta naiselle jäi hyviä muistoja. Hänet otettiin hyvin vastaan, ymmärrettiin hänen tilanteensa ja kaiken kiireen keskellä ehdittiin antaa aikaa. Nainen haluaa lopuksi muistuttaa, että elämänusko ja luottamus eivät ole kadonneet, vaikka niitä on kovastikin koeteltu. On ollut niukkaa ja huolta pärjäämisestä, mutta on kuitenkin selvitty ja kyky elämääniloon säilynyt. Myös hengelliset asiat ovat saaneet uuden arvon hänen elämässään.

SOSIAALISUUS LÖYTYI UUELLEEN

Yksinelävä mies täyttää kohta puoleen 65 vuotta pääsee nauttimaan täyttä kansaneläkettä. Takuu-eläkkeen tuoma lisäys eläkkeen määrään tulee tarpeeseen, koska työura jäi lyhyeksi. Työuraa edelsi pitkäksi venähtänyt ammattiin valmistuminen.

Niukat rahat on vaikea saada riittämään ja rahankäytössä on ollut opettelemista. Tilannetta auttaa se, että rahat tulevat tilille kolme kertaa kuukaudessa. Ensimmäinen päivä tulee eläke, alkukuusta toimeentulotuki ja loppukuusta asumistuki. Silti rahat tuppavaat loppumaan ja useita päiviä kuluu rahatta ja ruuatta. Poistotarjouksia ja punaisella leimattua ruokaa tulee ostettua, pakkohan se on. Muutama lisäkymppiikin helpottaisi tilannetta.

Mies mietiskelee, onko lapsuuden kokemuksilla ollut osaa hänen elämänsäkululle. Hän syntyi heti sodan päätyttyä, veli sota-aikana. Sota jätti jälkensä rintamalla olleisiin ja heidän perheisiinsä. Lisäksi miehelle sattui lapsuudessa ikäviä tapauksia, kuten lähes hukkuminen kol-

mivuotiaana. Nämä ovat varjostaneet hänen ja perheen elämää, sillä traumaattisia kokemuksia ei osattu tai haluttu perheessä käsitellä.

Miehen sosiaalinen verkosto on aika niukka. Muutamaan ystävään on vielä jonkinlainen side, mutta veljen kanssa ei olla yhteydessä. Työstä irtottautuminen kavensi elämänpiiriä ja hän alkoi erakoitua ja tuntee arkuutta sosiaalisia tilanteita kohtaan. Asukastalosta hän kuuli asumisneuvojalta, joka pyysi miehen asukastalon toimintaa esitelleeseen tilaisuuteen. Mies rohkaistui tulemaan asukastaloon joulun alla 2009 ja löysi sieltä kaipaamaansa sisältöä elämään. Hän on osallistunut keskustelulerkoon, ollut mukana Tallinnan risteilyillä, kulttuuri-illassa ja keittöpäivässä. Sosiaalisuus on löytynyt, sillä pohjimiltaan hän on sosiaalinen. Hänellä on myös

kielitaitoa ja hän on nauttinut siitä, että on asukastalossa tutustunut muista maista tulleisiin. Merkityksellistä on se, että on voinut jakaa elämäkokemuksiaan ja katsomuksiaan muiden kanssa. Yksinäisyyteen oli jo tottunut, mutta nyt jakamiseen on tullut mahdollisuus.

Asukastalosta on tullut tärkeä – henkisesti ja fyysisesti. Varsinkin perjantain keittöpäivät ovat tärkeä sosiaalinen tapahtuma. Joskus keittoon jää sen verran yli, että sitä voi ottaa mukaan. Se on tullut suureen tarpeeseen, kun rahat ovat olleet lopussa. Hän on siitä tyyppinen suomalainen mies, että haluaa pärjätä omillaan ilman julkista apua. Ylpeys ei anna periksi avun pyytämiseen. Asukastalon epävirallinen apu on ollut helpompi ottaa vastaan.

Pasilalaisten perheiden kevätretki Hvitträskiin.

Matkalla Tallinnaan – pasilalaisia kaikki pöydät täynnä.

4 ASUKASTALOTOIMINNAN ARVIOINTI

Asukastalotoiminnalla tavoiteltiin talossa kävijöiden hyvinvoinnin ja omiin voimavaroihin luottamisen vahvistumista sekä asukkaiden keskinäisen ja eri ryhmien välisen vuorovaikutuksen ja ymmärryksen lisääntymistä. Näille katsottiin syntyvän edellytyksiä kaikille avoimessa toimintaympäristössä, jossa on mahdollista osallistua, tuntea osallisuutta, saada apua ja toteuttaa omia toimintoja. Avoimuus katsottiin tärkeäksi myös ristiriitatilanteita ratkottaessa. Asukastalon tuli olla myös tilojen tarjoaja ja aktiivinen toimija alueen hyvinvoinnin parantamisessa.

Seuraavassa Pasilan asukastalon toiminnan tuloksellisuutta tarkastellaan Kalliolan kehittämisyksikön oman sisäisen sekä Markus Anttilan ja Atso Juotteen ulkoisen arvioinnin pohjalta. Anttilan ja Juotteen arviointi on tehty osana järjestötoiminnan ja julkisten palvelujen rajapintoja koskevaa selvitystä (Anttila & Juote 2010). Selvityksen tarkoituksena ei ollut lähtökohtaisesti tuottaa arvioita asukastalon toiminnasta. Selvitystä tilattaessa kuitenkin sovittiin, että sillä osin kuin selvityksen aikana nousee esille näkökulmia asukastalon toiminnan kehittämiseen, niitä voidaan raportissa tuoda esille.

4.1 ASUKASTALON TOIMINTATAVAT

(Lähteenä Anttila & Juote 2010)

Pasilan asukastalon työntekijöiden mukaan toimintaa leimaa setlementtihenki: Talo on ihmisiä ja yhteisöjä yhteen saattava kumppani. On asetuttu alueelle toimimaan eli toiminta lähtee paikallisista olosuhteista ja ihmisistä. Toimintatavat ovat joustavia, niitä määräävät paikalliset olosuhteet ja eletävä aika. Toiminnassa ei ole tärkeää

Veikko Väisänen kertoo, mitä asukastalomatkalla on tapahtunut.

ää vain talo, vaan alue ja yhteiskunta laajemmin. Alueen ihmiset, yhdistykset ja muut toimijat ovat asukastalon voimavara.

Seuraavaan taulukkoon on koottu Pasilan asukastalon työntekijöiden näkemyksiä tekijöistä, jotka ovat edistäneet asukastalon toiminnan onnistumista sekä arviointia, mitä toiminnalla on saatu aikaan. Aineistona on Pasilan asukastalon esittely 27.9.2010 pidetyssä, Helsingin kaupungin järjestämässä Asukastaloseminaarissa.

Asukastaloprojektin menestykseen vaikuttivat mm. seuraavat tekijät:

Riittävä luottamus Kalliolan settlementtiin hankkeen vetäjänä: toimijat tuttuja ja asukastalotyypistä toimintaa oli jo ollut olemassa.

Lisääarvoa tuottavat **verkotot** alueella **olemassa; Kalliola** niissä jo **toimijana**.

Asukkailla / toimijoilla oli **kokemusta** poliittisesta **vaikuttamisesta**. Asukastalo saatiin alueelle paikallisten aktiivien toimesta

Asukastalo oli alusta alkaen **yhteinen asia**. Asukkaiden **kyvykkyys ja motivaatio yhteistyöhön** oli olemassa

Asetuttiin toimimaan yhdessä asukkaiden ja eri toimijoiden kanssa.

Toivotettu tervetulleiksi omaehtoiset toiminnot ja ideat.

Onnistuttu kanavoimaan erilaisia intressejä **yhteiseksi hyväksi**.

Elvytetty Pasila-seura toimimaan alueen puolesta.

Oltu **arjessa tukena** unohtamatta **iloista yhdessä oloa ja juhlintaa**

Asukastalotoiminnalla on saatu aikaan mm. seuraavia asioita:

Onnistunut synnyttämään erilaista **tuloksia tuottavaa yhteistyötä**.

Palautteet: asukastalolla **merkittävä paikka** alueen asioiden edistäjänä ja mukana olijana asukkaiden elämässä.

Asukasaktiivisuus on **lisääntynyt**.

Vapaaehtoisia on tullut mukaan **toimintaan**.

Toimintamuodot ovat lisääntyneet **asukkaiden aloitteesta** ilman, että työntekijöiden olisi tarvinnut niitä keksiä.

Erialaisten asukkaiden ja muiden toimijoiden **intressit ja tavoitteet** ovat saaneet **yhteisen suunnan**.

Pasila-viikko vaativine järjestelyineen on yksi näyttö voimien yhdistämisestä ja yhteisten tavoitteiden muotoutumisesta.

Verkotot ja verkostoissa **toimijat vahvistuneet**

4.2 ASUKKAITA TAVOITETTIIN: KOHTAAMISPAIKKA, KOKOONTUMISTILA JA TOIMINTAPISTE

Asukastalotoiminnan käynnistyminen asukkaiden aloitteesta varmisti sen, että toiminta lähti vireästi liikkeelle ja alusta alkaen asukastaloa tehtiin tunnetuksi myös tiedottamalla. Kävijämäärät lisääntyivät vuosittain.

Työntekijät tekivät kävijäseuranta muiden tehtäviensä lomassa. Ryhmiin osallistuneista saatiin jokseenkin täsmälliset tiedot, mutta muilta osin (olohuoneessa ja kahvilla pistäytyjät jne.) seuranta oli epätarkempaa. Alla olevat tiedot ovat siten ”noin” -tietoja ja kertovat käyntien, ei yksittäisten eri kävijöiden määrän.

Lisäksi kaikkina toimintavuosina alueella järjestettiin tapahtumia, joilla on tavoitettu kävijöitä laajempi asukkaiden joukko. Erityisesti monien toimijoiden yhteistyönä järjestetyn Pasilan viikon tapahtumat tavoittivat runsaan joukon molempien Pasiloiden asukkaita. Vuonna 2010 tapahtumiin arvioitiin osallistuneen noin

750 henkilöä. Toiminnan monipuolistuminen näkyi ryhmä- ym. toimintoihin osallistujien kasvuna, mutta myös ”vanhoihin” ryhmiin osallistuminen vilkastui. Olohuonekäynneissä oli pieni notkahdus, jonka jälkeen saavutetulle tasolle palattiin.

Jo asukastaloa suunniteltaessa oli selvää, että asukkaista toimintaan tulevat mukaan ennen muuta sellaiset, jotka ovat päivisin kotona ja jotka ”tarvitsevat” asukastaloa. Työikäiset saavat osallisuuden, osallistumisen ja toimijuuden kokemuksia useimmiten osallistuessaan työelämään ja/tai harrastustensa kautta. (Särkelä 2009, 9). Heille asukastalo ei ole samalla tavoin tärkeä kuin työelämän ulkopuolella oleville. Asukastilojen käyttöä on selvitetty Helsingin kaupungin lähiöprojektien arvioinnin yhteydessä. Selvityksen mukaan noin viittisen prosenttia haastatelluista Kontulan ja Pihlajamäen asukkaista tai heidän perheenjäsenistään oli käynyt lähiöasemilla säännöllisesti ja joka neljäs satunnaisesti. Kullakin alueella haastateltiin vähintään

Käyntikerrat asukastalossa (ei sis. Kalliolan Nuorten toimintoja)			
Toiminnot	2008 (1.3. alkaen)	2009	2010
Ryhmätöinnat (harrastus-, vertaistuki- ja ohjatut ryhmät, läksykerhot, juhlat)	1460	6300	11 100
Kurssit (SPR:n kanssa yhteistyössä)	-	140	20
Verkostojen kokoukset	270	800	600
Yksittäiset käynnit / olohuone	2800	2000	2800
Yhteensä	4530	9240	14 520

Taulukko 2. Käyntikerrat Itä-Pasilan asukastalossa

200 henkilöä. Myllypurossa kävijöitä oli enemmän, mutta heistä valtaosa asioi lehtilukusalissa. (Korhonen 2008, 64). Nämäkin tiedot näyttävät viittaavan siihen, että asukastalot ja -tilat eivät muodostu ”kaikkien” paikoiksi, mutta samaisen tutkimuksen mukaan myös ne haastatellut, jotka eivät käyttäneet lähiöasemia, kokivat ne tarpeellisiksi (emt.).

Pasilan asukastalon pääasialliset kävijäryhmät olivat ikäihmiset, lapsiperheet sekä lapset ja nuoret (erityisesti Kalliolan Nuorten toiminta). Maahanmuuttajataustaisten osuus oli suuri. Viikonloppuisin tila oli asukkaiden omaehtoisessa käytössä ja tällöin järjestettyihin kokouksiin (taloyhtiöt jne.) ja muihin ”omiin” tilaisuuksiin työelämässä olevatkin osallistuivat.

Yllä mainituista rajoitteista huolimatta erilaisten ryhmä-, olohuone- ja muiden toimintojen sekä niihin osallistuvien määrästä voi päätellä, että asukastalosta tuli suunnitelmien mukaisesti erilaisten ihmisten kohtaamispaikka ja toimintapiste. Ikäihmiset kertoivat työntekijöille arvostavansa sitä, että lähellä on paikka, jonne voi tulla tapaamaan muita, pitämään itseään toimintakunnossa (ryhmät ja terveydenhoitaja), syömään keittoa, hakemaan apua jne. Maahanmuuttajien antamassa palautteessa asukastalo on tärkeä mm. tapaamispaikkana erityisesti naisille, ja lapsille turvallinen harrastuspaikka. Palautekuvausten mukaan asukastalossa on joillekin kävijöille hieman ”turvapaikan” tuntua.

Pasila-viikon kirpputoritarjontaa.

4.3 YHDESSÄ JA OMAEHTOISESTI TOIMIMINEN

Asukastalotoiminnalla tavoiteltiin alueen toimijoiden ja asukkaiden välisen yhteistyön ja yhdessä tekemisen sekä erilaisten omaehtoisten toimintojen aikaan saamista Oletettiin, että yhteisten toimintojen kautta erilaisten ihmisten ja väestöryhmien keskinäinen ymmärrys lisääntyy. Tällä puolestaan voi olla vähitellen kertyviä positiivisia vaikutuksia koko alueella.

Asukastalossa oli ja on mahdollisuus osallistua monenlaiseen yhteiseen toimintaan, kuten harrastus-, vertaistuki- ja opintoryhmiin, tapahtumien järjestämiseen ja alueen asioihin vaikuttamiseen. Toimintoja syntyi sekä keskusteluisia tuotetuista että yksittäisten ihmisten ideoista. Omaehtoisten toimintojen käynnistämistä rohkaistiin ja toivottiin tervetulleiksi kaikki toimintaperiaatteiden rajoihin sopivat toiminnat. Kaikki kokeilut eivät jääneet elämään ja osa oli tarkoitettukin määräaikaiksi. Toiminnalle asetettuna rajoituksena oli, että tuotteiden markkinointia yms. kaupallista toimintaa ei tehdä asukastalossa, ei myöskään minkäänlaista käännytystoimintaa. Tiloissa voi kokoontua lasten pyhäkoulu ja koraanikoulu eikä rajaus sulje pois poliittisten järjestöjen toimintaa sinänsä, vaan käännytysulottuvuuden. Toimilasta aiheutui joiakin rajauksia, kuten se, että tilaa ei voitu antaa syntymäpäivien viettoaikaksi.

Asukastalossa toimintaa järjestävien organisaatioiden määrä kasvoi projektin toteutusajana ja niistä tuli osa asukastalon verkostoa. Asukastalosta on lisäksi annettu tietoa muiden järjestöjen toiminnasta, mikä on tuottanut liittymisiä järjestöihin.

Asukastalotoiminnan toivottiin voivan myös edistää kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden välistä vuorovaikutusta esimerkiksi juuri yhteisen tekemisen avulla. Onnistuneita esimerkkejä ”sekaryhmänä” toimimisesta olivat asukastalossa järjestetyt SPR:n kurssit sekä juhlat, matkat ja retket. Maahanmuuttajataustaisille henkilöille on järjestetty kohdennettuna toimintana suomen kielen opetusta, mutta tällöinkin samoissa ryhmissä on ollut eri kansallisuksia. Kaikille yhteiset toiminnat ja asukastalo kohtaamispaikkana mahdollistavat ihmisten välistä kanssakäymistä ja sitä kautta sekä maahanmuuttajien että kantasuomalaisen ”kotoutumista toisiinsa”. Tutuksi tuleminen on tärkeää keskinäisen luottamuksen syntymisessä.

Yhdessä tekemisen ja omaehtoisen toiminnan määrä ja kasvun tahti ylittivät projektin toteuttajien odotukset. Pysyviksi toiminnoiksi vakiintuivat esim. eläkeläisten ryhmätoiminnat, vertaistukiryhmät, keittopäivä, senioribändi, suomen kielen ja muu opetus, retket sekä vaihtuvaisältöiset tapahtumat ja vuosittainen Pasilaviikko, jonka järjestelyissä asukastalo on keskeinen toimija.

4.4 APU JA NEUVONTA

Asukastalon arjessa työntekijöiden antama apu ja neuvonta olivat osa työtä. Ihmiset tulivat puhumaan mitä erilaisimmista asioista ja olivat tyytyväisiä, kun pysähdyttiin kuuntelemaan ja keskustelemaan. Apua haettiin hyvin erilaisiin asioihin, jotka koskivat esim. koulutusta, työelämää, tietoteknisiä ongelmia, oikeusapua jne. Näytti siltä, että sosiaalipalveluihin liittyvälle neuvonnalle olisi ollut tarvetta ja yhteistyössä Ne-Rå:n (Neuvonta – Rådgivning; Kalliolan ke-

hittämisyksikköön kuuluva sosiaalialan nuvon-tapalvelu) kanssa kokeiltiin päivistysluontoista neuvontaa, joka ei kuitenkaan vetänyt väkeä. Tämä johtunee siitä, että asukastaloon ei tultu ensisijaisesti ratkomaan jotakin ongelmaa, mutta mieltä vaivaavista asioista oli helppo kysäistä työntekijältä. Neuvontaan meneminen saattoi olla vaativampaa.

Verenpaineen mittauspisteen toimintaan sisältyi luontevana osana keskustelua ja terveystuontaa. Siitä tuli helposti tavoitettavaa arkipäivän auttamista osana muuta asukastalotoimintaa. Jal-kautuvan toiminnan myötä avun antamisen piiri kasvoi kotiin vietyyn apuun sellaisissa asioissa, joita julkiset palvelut eivät hoida.

4.5 VAIKUTTAMINEN

Yhdessä toimimisella tavoiteltiin myös vaikuttamista alueen asioihin, millä on viitattu esim. viihtyvyyksikysymyksiin, alueen ongelmien ratkomiseen sekä huonon maineen parantamiseen. Keskustelua alueen asioista herättivät erityisesti lehdissä olleet Itä-Pasilaa koskevat, pääsääntöisesti negatiivisävyiset kommentoinnit (esim. HS 2.11.09 artikkeli, jossa alue kuvattiin pelottavaksi).

Alueelliselle vaikuttamistoiminnalle rakennettiin perustaa käynnistämällä uudelleen Pasilaseura, koska seuran katsottiin olevan ”luonnollinen” alueen asioiden käsittelyn ja ongelmien esiin ottamisen foorumi. Asukastalo toimii pikemminkin intressien kokoajana ja välittäjänä. Seuran lehti alkoi ilmestyä uudelleen ja Varttilehden kanssa rakennetun yhteistyön myötä se jaettiin Vartin välissä. Näin Itä-Pasilan ja sitä laajemmankin alueen asukkaat ovat ainakin potentiaalisesti tavoitettavissa. Tiedotusyhteistyötä

käynnistettiin myös Städtiv-hankkeen kanssa ja sitä jatketaan.

Projektina toimittaessa oli tärkeää varmistaa asukastalotoiminnan jatkuminen projektivaiheen päättymisen jälkeen. Tämän vuoksi kutsuttiin sekä poliittisten päättäjien että rahoittajien edustajia tutustumaan asukastaloon ja tehtiin toimintaa tunnetuksi Kalliolan omien ja yhteistyötahojen verkostojen kautta.

Pasila-viikon 2010 yhteydessä järjestetyssä aluefoorumissa kaupungin edustaja esitteli Pasilaan liittyviä suunnitelmia, erityisesti Keski-Pasilaa. Edustajan mukaan Itä-Pasilassa meneillään olevan siltojen korjauksen jälkeen rahoitus kohdistuu pääsääntöisesti ylläpitoon ja ainut mitattavampi investointi tehdään Messukeskuksen laajennukseen liittyvään katujärjestelyyn. Edustajan mukaan yleinen ympäristö onkin varsin hyvässä kunnossa. Asukkaat sen sijaan näkivät ympäristössä runsaasti parannettavaa eikä mainitun ”mittavamman investoinnin” katsottu vastaavan suoranaisesti asukkaiden tarpeisiin. Tilaisuuden perusteella ongelmakohtien korjaamisen ja parannusten aikaan saamisen vaatimien resurssien saaminen ei tule olemaan helppoa.

EAPN-Fin -verkoston puitteissa työskentely on osa vaikuttamistoimintaa ja verkoston kautta tietoa Suomen köyhyyteen liittyvistä asioista on viety Eu:n kokouksiin, kuten edellä kuvattiin. Köyhyyteen, syrjäytymiseen ja syrjäyttämiseen liittyviä asioita käsiteltiin myös asukastalon järjestämässä Köyhyys ei puhumalla poistu -seminaarissa. Kotoutumisasiat otettiin puolestaan esiin omana seminaarikokonaaisuutenaan. Mainitun tyyppisiä asioita voidaan pyrkiä tekemään näkyviksi vaikuttamistoiminnan keinoin ja tällä tavoin välittää tietoa ja lisätä yhteistyötä lähi-

toimijoiden kesken. Ongelmien ratkaisemiseen tarvitaan kuitenkin poliittisia päätöksiä kaupungin, valtakunnan ja jopa Eu:n tasolla tilanteesta riippuen. Järjestöjen vaikutusmahdollisuudet näyttävät melko vähäisiltä kaikilla näillä tasoilla.

4.6 TYÖLLISTÄMINEN JA HARJOITTELU

Kalliolan kehittämissyksikön muissa toiminnoissa työllistämisenä on ollut jo vuosien ajan sijansa, joten siitä tuli luonteva osa myös Pasilan asukastalon toimintaa alusta alkaen. Työllistämistoimintaa tuki Helsingin kaupungin sosiaalilautakunta ja sen piirissä oli palkkatuella työllistettyjä sekä työharjoittelussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa olevia. Lisäksi asukastaloon otettiin ja otetaan mielellään opiskelijaharjoittelijoita ja opinnäytetyön / päättötöiden tekijöitä. Työllistämisen ym. tavoitteeksi asetettiin se, että osallistujilla säilyy tai he saavat tuntumaa työelämään ja tuntevat olevansa hyödyksi; tehtävien tulee siis olla mielekkäitä. Työntekijät avustivat myös jatkopaikan löytymisessä. Vuonna 2009 asukastalossa oli 11 eri statuksella olevaa henkilöä töissä / harjoittelemassa ja seuraavana vuonna 13. Opiskelijoita oli vuonna 2010 kymmenkunta.

Työtoimintaan sisältyy pakko ottaa työ vastaan karenssin uhalla, mutta ei pakko eikä toiminnasta saatava pieni korvaus (9 euroa) näyttänyt useimpien kohdalla olevan asukastalossa työskentelyn varsinainen syy. Motivointineisuutta herätti toisille avuksi oleminen ja oman työn arvon näkeminen, kun autetut osoittivat tyytyväisyytensä.

Erilaisilla statuksilla työtehtävissä olleista ja opiskelijaharjoittelijoista oli paljon apua asukastalon toimintojen pyörittämisessä; toiminnan

laajentuessa ei olisi pärjätty ilman heidän panostaan.

Asukastalon työntekijöiden mukaan arkikokemus on osoittanut, että useimmilta ei puutu työntöä, vaikka saattaakin puuttua työkokemusta ja taitoja, jotka voi oppia. Monet työtehtävissä olleista ovat kuitenkin heitä, jotka eivät kelpaa työnantajille. Maahanmuuttajat on yksi tällainen ryhmä, työllistymisen esteinä ovat mm. työnantajien asenteet, kielitaidon puutteet ja erityisesti naisten kohdalla kulttuuriin liittyvät tekijät. Asukastalossa kielitaitoa on parannettu kielenopetuksella ja sen osana on annettu tietoa työllistymiseen, työelämään ja koulutukseen liittyvistä asioista

Yhteistyössä Askeleen (Kalliolan kehittämissyksikön Espoossa sijaitseva kohtaamispaikka) ja Espoon mielenterveysyhdistyksen kanssa on kehitteillä työllistetyille suunnattu koulutus tueksi työtehtävissä pärjäämiselle ja jatkomahtollisuuksien löytymiselle. Yhdessä etsitään myös tapoja laajentaa työtehtävien valikoimaa avaamalla työllistettyinä oleville mahdollisuuksia tehdä ”vierailuja” yhteistyösopuolten töihin. Lisäksi asukastalossa ja Askeleessa käynnistettiin työllistämistoimintaa koskeva tutkimus, jonka Diakin opiskelija tekee päättötönsään.

4.7 PASILAN ASUKASTALO MONIMUOTOISENA TOIMIJANA

ASUKASTALOTOIMINNAN TULOKSIA
ULKKOISEN ARVIOINNIN PERUSTEELLA
(Anttila & Juote 2010)

Pasilan asukastalon toiminta on paikallisesti rakentunutta. Selkeitä rajoja ja työnjakoa eri yh-

teistyökumppaneiden kesken ei näytä olevan. Pasilassa asukastalo, järjestöt, kansalaiset ja Helsingin kaupungin hallintokuntien edustajat ikään kuin neuvottelevat jatkuvasti keskenään siitä, miten asukkaiden tarpeisiin vastataan. Tämä neuvottelu ei luonnollisestikaan koske lakisääteisiä tehtäviä. Sen sijaan Pasilan alueella näyttää olevan lukemattomia yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen näkökulmasta tärkeitä tehtäviä, jotka odottavat tekijäänsä.

"Pasilan asukastalon toiminta-ajatus on erinomainen. Siinä oli hirveän hyvin sanoitettu yhteiskunnallinen merkitys." (Sosiaaliviraston edustajan haastattelu).

ASUKASTALO MAHDOLLISTAJANA, INTEGROIJANA JA SIVISTÄJÄNÄ

Arvioinnissa kerätyn palautteen perusteella Pasilan asukastalon toiminta näyttäytyy aktiivisten toimijoiden näkökulmasta erinomaisena ja usein korvaamattomana. Toiminta rakentuu pitkälti kansalaisten ja asukkaiden aktiivisuuden varaan eikä ole työntekijävetoista. Toiminnan periaatteena korostuu rinnalla kulkijuus. Erityisesti korostuu tilan merkitys alueen asukkaiden yhteen saattajana. Tilassa korostuu yhteisöllisyyden rakentaminen, eri kansallisuuksien ja kulttuurien kohtaaminen sekä näiden tuomat haasteet ja ratkaisut. Yhteisöllisyyden tukemisessa talo on iso tukipilari alueen sisällä.

Haastatteluissa Pasilan Asukastalolla aktiivisesti toimivat korostivat talon, työntekijöiden ja talon toiminnan luomia edellytyksiä.

"Tässähän on sellainen ajatus, että järjestöt ja eri ryhmät hyötyvät. Meidänhän ajatus oli mahdollistaa eri toimijoiden toiminta. Tässä se ajatus on alueen etu. Vedetään porukka yh-

teen. MLL ja Eläkeläiset ovat hyötynneet. Ne näkevät oman visionsa paremmin kuin ennen. Yhdessä näemme vision paremmin. Näissä asioissa ei tarvitse kilpailla. Tällainen ajatus tässä on ollut taustalla. Ei niinkään, kuka tästä hyötyy." (Työntekijöiden haastattelu)

Haastattelujen perusteella pasilalaisten järjestöjen ja ryhmien piirissä ja kesken on virinnyt aktiivisuutta, jota aiemmin ei ollut. Esimerkiksi Pasilan eläkkeensaajien jäsenmäärä on kasvanut 10-kertaiseksi ja Pasila-seuran toiminta on käynnistetty uudestaan.

Asukastalo tilana on tärkeä alueen järjestöille ja asukasryhmille. Esim. eläkeläisjärjestöille ja maahanmuuttajien ryhmittymille asukastalo koontumispaikkana on mahdollistanut toiminnan huomattavan kasvun.

"Se olisi suuri vahinko, jos tila otettais pois. Kaikki tää toiminta, mihin se menis. Ei ole mahdollisuuksia. Niin paljon kuin siellä on toimintaa, se kaikki loppuisi." (Asukastalon aktiivin haastattelu)

Sosiaaliviraston näkökulmasta asukastalossa korostuu integraatiotehtävä. Se on pystynyt vastaamaan asukkaiden tarpeisiin monipuolisella toiminnalla.

"Pasilan toiminta tukee hyvin arjen elämän hallintaa. Se on alueellinen toimija, jonka toiminta liittyy varhaiseen tukeen. Arjessa toimimista. Samankaltaista, mitä me teemme täällä yksilötasolla sosiaalivirastossa." (Sosiaaliviraston edustaja)

Alueella toimivan terveysviraston edustajan mukaan asukastalo on vähentänyt yksinäisten ihmisten käyntejä terveydenhoitajan vastaanotoilla, kun puhumisen tarpeessa olevat ihmiset on voinut ohjata asukastalolle. Tuttuuden ja tuntemisen lisääminen esimerkiksi maahanmuuttajien ja kantaväestön kesken lisää yhteiskunta- rauhaa. Yksinäisille ihmisille talo on onnistunut luomaan foorumin toisten kohtaamiselle.

”Suurin osa eläkeläisistä on yksinäisiä ihmisiä. Se on isosta merkityksestä että tapaavat toisia ihmisiä. Siihenhän se perustuu eläkeläisten toiminta, että saadaan ihmiset ulos kuorestaan. Meidän jäsenissä vain kuusi on aviopareja.” (Eläkeläisjärjestön edustajan haastattelu)

Vähissä varoissa oleville ihmisille toiminnan ilmaisuus tai edullisuus on merkittävä asia.

”Käpylän työväentalolla on ollut maksullisia kursseja, tuollahan (Pasilan asukastalolla) se on ollut kaikki ilmaista. Kahvit ja pullat saa edullisesti. Omakustannushintaan. Heillä on periaate, että ei tarvii voittoa tuottaakkaan. Eläkeläisille on edullinen ruokailu, 2 €. Siellä käy päivittäin ihmisiä, jotka eivät itse laita ruokaa. Ympäristöstä käy ihmisiä lukemassa lehtiä ja tapaamassa toisiaan.” (Asukastalon aktiivin haastattelu)

Maahanmuuttajien osalta integraatiotehtävän onnistumista kuvattiin mm. seuraavasti.

”Tavoite on aluetyössä, että asukkaat ottavat itse vastuuta ongelmiensa ratkaisemisesta. Veikkolassa maahanmuuttajilla on tullut ote. (Maahanmuuttajat puhuvat asukastalosta Veikkolana.) Kotouttaminen on vahvistunut. Suomen kielen kurssit, äitilapsi kerhot jne. Nä-

kyyy meillä, että vuokrat otetaan aikuisina vastuullisesti hoidettavaksi.” (Yhteistyökumppanin haastattelu)

Pasilan asukastalo näyttää toiminnallaan tavoitettavan kaikki alueen asukasryhmät lukuun ottamatta työssä käyviä. Ainoastaan kaikkein passiivisimmat jäävät talon toiminnan ulkopuolelle.

”Nää vaikeasti masentuneet ja mielenterveysongelmaiset joiden olemassa olosta ei oikeinukaan tiedä. Se on iso haaste. Samaan joukkoon kuuluu erikoisryhmänä, tietyistä kulttuureista tulevat äidit. Heitäkin on Pasilassa tavoitettu: somalit ja kurdinaiset, kenties thaimaalaiset naiset.” (Helsingin kaupungin sosiaaliviraston edustaja)

Pasilan asukastalossa näytetään eri haastateltujen mukaan tehdyn systemaattisesti töitä eri kohde-ryhmien tavoittamisessa ja avoimuuden säilyttämisessä.

”En tiedä kuinka monessa talossa nää väistetään, kun ne on niin vaikeita.” (Helsingin kaupungin sosiaaliviraston edustaja)

Pasilan asukastalossa on pyritty miettimään osallistumisen mahdollistamista loppuu saakka.

”Kun on täällä ollaan ikään kuin kylässä. Kaikki tietää, että olisi mukava lähteä hakemaan jotain sisältöä elämään. Mut se on niin kaukana. Kun se on tässä lähellä ja sitä voi helposti käydä tutkailemalla omilla aikatauluilla. Kun on mahdollisuus oleilla tiloissa. Aika moni ihminen ei jaksa... vois puhua eriasteisesta energiakriisistä. Mä tiedän että tällaista on. Mutta kun... Kun mä voin jakaa prosyyria. Ja sanoa, et sun talon takapihalla on paik-

ka, jossa voit käydä lukemassa päivän lehtiä tai maahanmuuttaja äiti voi mennä suomen kielin kurssille ihan viereiseen taloon. Kun lasten vuoksi ei voi kauemmaksi lähteä. Että kotoutuminen ei jää siihen että, kyllähän me tiedetään, et työkkäri järjestää kurssuja ja työväenopisto. Mut mihin mä laitan ne kahdeksan lasta. Tämän asukastalo on miettinyt loppuun asti. Että ihminen voi tulla oikeesti sinne.” (Helsingin kaupungin sosiaaliviraston edustaja)

Sivistystehtävän näkökulmasta asukastalon lukuisat ryhmät, kerhot ja kurssit saavat myönteistä palautetta. Talossa on toteutettu mm. muistijumppaa, seniorien atk-opetusta, koraanikoulua jne. Maahanmuuttajien edustajat kiittelivät kielinopetusta ja lasten läksykerhoja. Useilta eri taioilta tuli myönteistä palautetta eri kulttuureja edustavien kohtaamisista ja eri perinteisiin tutustumisesta.

”Suomalaiset olivat ennen vähän kaukana. Suomalaiset pelkäsivät ja somalit pelkäsivät. Täällä kaikki puhuvat. Me keskustelemme suomalaisesta ja somalialaisesta kulttuurista. Joskus vähän näytetään somalialaista ruokaa. Suomalaisilla on piirakka ja somaleilla sam-buusi. Suomalaiset vanhukset rouvat ovat täällä maanantaina ja tiistaina jumppaamassa. Meilläkin on ollut jumppa tiistaisin, afrikkalaista tanssia. Kun suomalainen rouva tulee. Me jumppaamme ja hän tanssii. Uskonto ja tanssi ovat eri, ihminen on sama.” (Asukastalon aktiivin haastattelu)

Asukastalo koettiin eräänlaiseksi kehittymisen ja suvaitsevaisuuden kehdeksi.

”Suomen kielen kerhot, läksykerhot. Koko ajan on sivistyksellistä toimintaa, vähemmän tiedollista sivistystä, mutta mahdollista oppia luontaisesti olemaan yhdessä erilaisten ihmisten kanssa. Liikuntavammaiset, päihdeongelmaiset. Se on suvaitsevaisuuden kehto. Kun täällä näkee, että jos tulee uus naapuri, niin kuulee, että se on niin oudon näköinen. Meidän arjesta puuttuu kohtaamisen harjoittelua. Erilaisuuden sietämistä. Sen huomaamista, että musta ihminen ei ole sellainen, kun kuvittelin.” (Yhteistyökumppanin haastattelu)

Toimintamahdollisuudet koetaan vapaina ja täysin omaehtoisena. Näyttää siltä, että mitään kva-lifikaatioehtoja, rajoja tai toimintaa estäviä sääntöjä ei etukäteen aseteta. Työntekijöillä on suuri luottamus vapaaehtoiisiin. Eri rakenteet tuottavat erilaisia kva-lifikaatioita, esimerkiksi saman organisaation ylläpitämän kansalaisopiston kurseille ei pääse opettamaan, jos ei ole osaamista.

ASUKASTALO YHTEISÖLLISTEN ONGELMIEN RATKOJANA

Asukastalon toimintaa leimaa nopeus ja reaktiivisuus.

”Olemme puhuneet tarpeesta, esim. somalinai-sien tunteiden hallintaryhmä... työryhmä muodostui Kalliolan nuorten työntekijän toimesta. Se nousi meidän huolesta, kun olemme niin paljon setvineet konflikteja yhteistyössä mm. imaamien kanssa.” (Pasilan asukastalon työntekijöiden haastattelu)

Uutta toimintaa suunnittelemassa.

Asukastalon työntekijät ovat osallistuneet maahanmuuttajien asumisvalmennukseen. He ovat olleet sovittelijoina taloyhtiöiden ja maahanmuuttajaryhmien sisäisissä kiistoissa. Haastattelujen mukaan esim. läskykerhot ja nuorten houkuttelu asukastalolle perustuivat nuorten aiheuttamaan levottomuuteen piholla ja kaduilla. Vanhukset kokivat olonsa turvattomaksi ja lisäksi pihakalusteita sotkettiin ja rikottiin. Nuorten siirryttyä asukastalolle, tilanne rauhoittui. Edellisten lisäksi esimerkkinä nopeasta reagoinnista voisi olla asukastalon jalkautuva vapaaehtoistyö. Asukastalo toimii alueella, jossa eri väestöryhmien palvelutarpeiden harmaita alueita tulee esiin ja näkyväksi. Jalkautuva vapaaehtoistyö on esimerkki arvokkaaksi koetusta toiminnasta, joka

tunkeutuu alueille, joiden olemassa olosta ei tiedetty mitään.

”Senioritalossa oli kylpyhuone ja keittiöremontti. Asukkaat olivat vara-asunnoissa. Kun tein kotikäyntiä huomasin, että kaikki vanhukset eivät olepalvelujärjestelmän piirissä. Kyselin pakkausavun tarpeesta. Joillekin oli hyvin häpeällistä pyytää apua viralliselta järjestelmältä. Siinä sitten kyselin Veikolta, että olisiko jotain ideoita. Tää kuulosti sellaiselta, että otetaan ei-kenenkään haltuun. Tää on vaan sellainen homma, että jos vanhus ei ylety ottamaan tavaroita koppaan ja vaikka kaatuu, voi tulla iso vahinko. Sitä kautta Veikkolasta sain apua. Oli tää yksi ihminen, joka oli ihana ja rauhallinen. Vanha rouva koki, että oli turvallinen ja sel-

keä. ... Voihan tässä käydä niin, että vastuu siirtyy sieltä, missä pitäisi olla, väärään paikkaan. Kun nyt kaikilla on liian paljon töitä. Tää oli rikas kokemus. Voitiin viedä johtotasolle tietoa, että väki ikääntyy ja kunta ei pysty autamaan. Kuka on vanhusta neuvomassa pape-riviidakon selvittämisessä, jos lähtis hakemaan pakkausapua toimeentulon kautta. Vanhuksia on jatkuvasti enemmän, mutta asia ei oikein kuulu kellekään. Kuka rupeaa näitä palvelutarpeen harmaita alueita rupeaa nappaamaan. Palvelu maksaa. Pitää olla pääomaa, jolla otat sen esim. muuttofirmasta. Tämä oli aluetta, joka hoitui Veikon ja vapaaehtoisen kautta.” (Asukastalon aktiivin haastattelu)

ASUKASTALO YHTEISKUNNAN NORMIEN KANTAJANA JA VÄLITTÄJÄNÄ

Kaupungin taloilla näkyvä työntekijöiden ylläpitämä sosiaalinen kontrolli on Pasilan asukastalolla välillistä ja piilossa.

”Lastensuojeluilmoituksia ei ole tehty. Välillisesti... olemme mukana varhaisen tuen verkostossa. Talolla on yhteyttä alueen sosiaaliohjaajiin. Jos tulee tieto jostain, kerromme siitä sosiaaliohjaajille.” (Pasilan asukastalon työntekijöiden haastattelu)

Kun tarvetta yhteiskunnan väliintuloihin ilmenee, talon työntekijät pyrkivät toimimaan yhteistyössä asukkaiden kanssa.

”Kun isä lapsi kerhossa oli poika, joka raapi muita ja käyttäytyi aggressiivisesti, menin isän luokse ja kysyin ootko saanut apua. En mä peitä katsetta. Kun on ilmiselvä tapaus. Esimerkiksi kun somali äiti karkotettiin kotoa, hän tuli tänne, soitin sosiaaliohjaajalle ja tämä tuli

tänne. Äiti tiesi, että täältä saa apua.” (Pasilan asukastalon työntekijöiden haastattelu)

Yhteistyökumppaneiden mukaan asukastalon työntekijät ovat aktiivisia yhteydenpidossaan asukkaiden murheisiin liittyvissä asioissa.

”Kun Veikolla on luottamus alueella. Alueen asukkailla on matala kynnyks mennä ja kertoamaan murheita. Ja työntekijät ovat linkki tännepäin esim. asumiseen liittyvissä murheissa. Esim. vuokranmaksuvaikeuksista. Psykkisen voimien oireet ja häiriökäyttäytyminen, kulttuuriset erilaiset näkemykset. Miten kerrostalossa voi elää. Näihin puuttuminen. Ihmisen elämän sujuminen tai sujumattomuus näkyy elämässä ja elämäntilanteen muutokset. Tää on toiseksi kallein vuokratyötyöntekijä Helsingissä. Ihminen on aika nopeasti tilanteessa jossa asutaan aika kalliisti. Me yhtiössä yritetään löytää vaihtoehtoja että ihminen ei joudu pattiin tilanteeseen. Ettei tule hätätoimiota. Se on vähiten toivottu ratkaisu. Tää on meidän tavoite.” (Yhteistyökumppanin haastattelu)

ASUKASTALO VERKOSTOITUJANA

Asukastalon koetaan olevan aktiivinen verkostoituja ja eri toimijoiden yhteen saattaja alueella. Asukastalon työntekijöille on ollut iso rooli Pasila-seuran toiminnan uudelleen käynnistämiseksi ja rooli on edelleen merkittävä. Haastatteluisa työntekijöiden yhteistyökykyä ja aktiivisuutta kiiteltiin jatkuvasti.

”Heillä on laajat verkostot. Se mahdollistaa yhteistyön niin turvallisuusviranomaisten, koulun, asukasyhdistyksen, eläkeläisten, Islamilaisen keskuksen ja muiden tahojen kanssa. Verkot on vedessä hyvin laajasti. Ei oo mitään sis-

kutoista näpläämistä. Se näkyy, että toiminta on avointa ja läpinäkyvää. On herännyt suuri luottamus. Kyl mä usein kysyn, että mitä sä oot mieltä Veikko. On erittäin matala kynnyks kon-sultaatioon.” (Yhteistyökumppanin haastattelu)

4.8 ASUKASTALON ORGANISAATIO JA TYÖNTEKIJÖIDEN ROOLI

(Anttila & Juote 2010)

Arvioinnissa Pasilan asukastalo näyttäytyy itse-ohjautuvana yhteisönä. Talolla toimivat vapaaehtoiset samaistuvat joko omaan järjestönsä, omaan ryhmäänsä tai asukastaloon.

”Suuri osa on tullut ovesta sisään ja kysynyt, voinko toimia. Tai ideat ovat syntyneet täällä soppapäivänä, kuten verenpainemittaus.” (Pasilan asukastalon työntekijöiden haastattelu)

Pasilan asukastalon toiminta uusintaa synty-tarinaansa. Toiminnassa ei ole valmista toiminta-mallia, vaan se syntyy niistä ihmisistä jotka kä-velevät sisään. Ennakkokäsityksiä toiminnan sisällöistä ei luoda. Talo itsessään identifioidaan työntekijöihin, jopa siinä määrin, että käyttäjät puhuvat ”Veikkolasta” tarkoittaessaan asukasta-loa.

Haastatteluissa kuvattiin talon luovan omat sääntönsä sitä mukaa, kuin niitä tarvitaan. Asukastalo tilana on jatkuvan kamppailun aree-na, jossa eri ryhmien intressejä pitää sovittaa yhteen ja säädellä. Muuten joku ryhmä, kuten eläkeläiset tai etninen ryhmittymä ottaisi koko tilan haltuunsa. Yhteiskunnan normien ei eriy-tisesti koettu rajoittavan talon toimintaa. Yli-päättään kahlitsevia sääntöjä ei tunnistettu. Sen sijaan esim. kaupungin edustajat arvelivat järjes-

tövetöisen asukastalon olevan joustavampi ja va-paampi toimimaan.

”Jos Pasilan asukastalolle tulisi asustelevaan romaanikerjäläisiä, järjestö luultavasti haki-si heti rahoitusta ongelman ratkaisuun ja ehkä perustaisi toimintaa varten uuden järjestön. Kaupungin asukastalo joutuu vastaavassa ti-lanteessa pohtimaan romaanien häätämistä.” (Sosiaaliviraston edustajan haastattelu)

Pasilassa Kalliolan setlementti on aiemman toi-mintansa vuoksi luonteva ja osaava ylläpitäjä asukastalolle.

”Mun on vaikea nähdä ketään muuta kuin Kalliola. En voi ajatella, et se olisi kaupungin oma talokaan. Pasilan asukastalo ei leimau-du. On helpompi lähteä liikkeelle.” (Yhteistyö-kumppanin haastattelu)

Muitakin mahdollisia ylläpitäjiä, kuten MLL tai SPR mainittiin, mutta pohdinnoissa päädyttiin niiden olevan liian kapea alaisia tai vaihtoehto-ten tässä tilanteessa olevan teoreettisia.

”En näe mitään estettä, että kuka tahansa ve-täisi sitä. Kalliola tuo toki oman panoksensa, kun sillä on niin monenlaista toimintaa. Jos kaukaa hakee, Kalliolan setlementin ideologia on hyvä pohja, lähimmäisestä välittäminen.” (Asukastalon vapaaehtoinen)

Ohjausryhmän (tarkoitetaan asukastalon pro-jektinvaiheen ohjausryhmää T.I.) rooli ja vai-kutus on arjen näkökulmasta hämärä, samoin Kalliolan setlementin. Setlementtiaate, -arvot ja tapa toimia eivät ole tiedostettuina läsnä vapaa-ehtoisten puheessa, vaikka työntekijöitä ne oh-jaavatkin erittäin selkeästi. Osin tämä johtunee

setlementtiarvojen yleisinhimillisestä luonteesta. Rajapintakeskustelun kannalta Pasilan asukastalo hahmottuu itse omat lakinsa luovaksi yhteiseksi samalla, kun se on muodollisesti osa Kalliolan setlementtiä. Bordiuun kentän käsitteen valossa, Pasilan asukastalo on ennemminkin oma kenttensä kuin osa Setlementtien tai minkään muunkaan järjestön kenttää. Autonomisuus korostuu, kun tarkastellaan jatkuvasti muuttuvaa ja muotoutuvaa yhteistyötä taloyhtiöiden tai Pasilan alueen järjestöjen kanssa.

Työntekijöiden, erityisesti Veikon, rooli koe-taan tärkeäksi. Työntekijöissä kiteytyy setlementtiarvot ja tapa toimia. Veikkoa luonnehditaan käsitteillä lämmin, ystävällinen, pohtiva, keskusteleva.

”Veikko Väisänen. Yliveto mies. Pasila-seuran sihteeri samalla. Niin kerta kaikkiaan hyvä. Lupsakka ja kuitenkin jämmäkki. Pitää homman hallussa. Kaikkiin suhtautuu myönteisesti.” (Yhteistyökumppanin edustaja)

”Tiukalla ammatillisella otteella onnistuneet pitämään homman kasassa. Ja selvittämään konfliktit. Konfliktisahan piilee mahdollisuus oppia toisista ryhmistä.” (Sosiaaliviraston edustaja)

Roolissa näyttää toteutuvan hyvin väliraportin määrittely, jonka mukaan ”työntekijöiden tehtävä on mahdollistaa toimintojen toteutumista, auttaa ja neuvoa tarvittaessa, toimia kulttuuritulukkeina, rohkaista ja tarttua kiinni ideoihin sekä huolehtia toisaalta ”kurssissa” pysymisestä tavoitteiden ja toimintaperiaatteiden osalta. Kennelläkään haastatelluista ei ollut epäselvää, kuka viimekädessä pitää lankoja käsissään.

”Setlementissä auttaminen ei aktualisoidu vaan luodaan paikkoja. Auttaminen mahdollistuu pubeessa ja vertaistuessa.” (Pasilan asukastalon työntekijöiden haastattelu)

”...on ollut kuin työpari...Kun ei oo viranomaistasustusta. Heidät on otettu hyvin vastaan... Alueella on suuri luottamus työntekijöihin...” (Yhteistyökumppanin haastattelu)

Asukastalon johtaminen näyttää rakentuvan pitkälti avaintyöntekijän persoonan kautta, johtamisen ”langat näkymättömät, hyvät ja toimivat”. Johtamista leimaa taustalla oleminen ja epämuodollisuus. Haastatellut yhteistyökumppanit antoivat työntekijöiden toiminnasta jatkuvasti kiittävää palautetta. Palautteessa korostui työntekijöihin pitkällä aikavälillä syntynyt suuri luottamus. Kaupungin sosiaalitoimen edustajien haastattelussa yhtenä työntekijän ominaisuutena pidettiin tervettä narsismia, halua olla esillä ja toiminnan veturina. Pasilan asukastalolla tämä piirre ei näy juuri lainkaan.

4.9 TOIVOMUSTEN TOTEUTUMINEN

Asukkaiden tapaamisessa 2007 kartoitettiin alueen kehittämistä koskevia toiveita. Ykköstarpeena tuli esiin asukastalo tilana, jota tarvittiin eri väestö- ja ikäryhmien käyttöön. Toiveita esitettiin myös julkisten palveluiden parantamisesta ja otettiin esiin joukko asukastalotoiminnassa toteutettaviksi sopivia asioita.

Julkisia palveluita haluttiin parannettavaksi lisäämällä alueella yleensä sosiaalityötä ja järjestämällä maahanmuuttajille oma sosiaalityöntekijä. Asukastalotoiminnoiksi sopivia olivat mm. toivomukset sosiaalisten tukiverkoston rakentamisen

tamisesta, maahanmuuttajien alueellisesta tukitoiminnasta ja yhteyksien lisäämisestä kantaväestöön sekä avun saamisesta asioihin, jotka eivät varsinaisesti liity julkisiin palveluihin. Myös kieliopintojen järjestämistä toivottiin maahanmuuttajien kielitaidon parantamiseksi. Vanhemmuuden tukemiselle esitettiin olevan tarvetta sekä yksinhuoltajilla että maahanmuuttajilla, sillä monilta puuttuivat luonnolliset tukiverkostot. Esitettiin myös ajatus, että tarvitaan aluetta koskeva palvelutarvekartoitus.

Julkiset palvelut eivät ole toivotulla tavalla vahvistuneet. Yhteistyötä tehdään asukastalon ja Vallilan terveysaseman välillä. Terveysasemalla on kerrottu asukastalon toiminnoista ja rohkaistu osallistumaan. Asukastalon oma vapaaehtoisterveydenhoitaja puolestaan on verensäntämittauksen ohessa keskustellut mitattavien terveydentilaan liittyvistä asioista ja ohjannut tarvittaessa terveysasemalle. Terveysasemalta on kerrottu, että asukastalon toiminta on vähentänyt terveysasemakäyntejä niissä tapauksissa, kun kyse on ollut ennen muuta yksinäisyyteen liittyvistä asioista.

Kieliopintoja on järjestetty, kiitos aktiivisten vapaaehtoisten. Vanhemmuutta on voitu tukea ryhmätoiminnoilla (isä – lapsi -ryhmä, äiti – vauva -toimintaa, perhekahvila). Asukastalon olemassa olo tarkoittaa myös mahdollisuutta lähteä pois neljän seinän sisältä ja erilaisiin toimintoihin, vaikkapa kielen opiskeluun osallistuminen voi olla voimia vahvistava asia. Tietoa ei ole kuitenkaan siitä, kuinka paljon talossa on käynyt nimenomaan yksinhuoltajia, koska kellekään ei kysytty taustoja tai tulehmissyitä.

Yhteydet kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä ovat lisääntyneet, aivan kuten asukkaat

olivat toivoneet. Aluetta koskeva palvelukartoitus jää myöhemmin toteutettavaksi; pienimuotoisemmin alueen kehittämistarpeita koskevaa tietoa on koottu. Ajankohtaista on myös vaikuttaminen meneillään olevaan Keski-Pasilan suunnitteluun, jotta sinne saataisiin tilaa asukastominnalle, vaikka kyse onkin vasta kymmenen vuoden kuluttua mahdollisesti toteutuvista asioista.

Asukastalotoiminnasta saatuja kokemuksia on välitetty ja osaamista jaettu muiden kanssa mm. järjestämällä seminaarit kotouttamiseen ja köyhyyteen liittyvistä asioista ja esittelemällä toimintaa eri tilaisuuksissa. Syksyllä 2009 työntekijät vetivät Helsingin kaupungin työntekijöille suunnattua monikulttuurisuuskoulutusta, jonka ideana oli kertyneiden kokemusten jakaminen ja yhdessä oppiminen vertaisperiaatteella.

Naisten kesken tanssien.

ASUKASTALOSSA TOIMITAAN JA VIIHDYTÄÄN ...

Yksi alueen asukkaista löysi asukastalon edessä olleen mainoksen perusteella pari vuotta sitten. Huomion kiinnitti erityisesti shakkikerho, verenpaineen mittausta sekä muu toiminta; mainittujen lisäksi hän on osallistunut joogaan. Myös asukastalolla olevat kirjat ja lehdet ovat tärkeitä, hän on tuonut talolle myös omia kirjoja ja lehtiä kierrätykseen. Tilat voisivat olla suuremmat ja ohjelmaa vielä enemmänkin. Omana toiminnan lisäämishetkenä hän esitti esimerkiksi pokeri-turnauksen järjestämistä tai pokeri-ryhmän perustamista.

Hänelle asukastalo merkitsee mukavaa yhdesää oloa ja talolle on helppo tulla. Se on lähellä ja on tunne "kuin kotiinsa tulus". Kehuja saavat myös

hyvä kahvi ja pullat. Parasta asukastalolla on asukastalon henki. Työntekijät Veikko ja Anu nousevat esille asukastalon kantavana voimana.

Eläkeläisrouvat tulivat asukastaloon eläkeläispiiriin ja Pasilan eläkkeensaajien kautta. He osallistuvat tuolijumppaan, muistikerhoon, ruokailuun ja kävivät myös laulukuoressa, mutta sen toiminta loppui.

Asukastalo on henkireikä yksin asuvalle: sijaitsee lähellä, tapaa vanhoja ystäviä ja tutustuu uusiin ihmisiin. Asukastalo avartaa yksinäisen elämää, kun ei pääse enää julkisilla kulkuvälineillä liikkumaan. Lisäksi työväenopiston senioripiiri sijaitsee ratikkamatkan päässä.

"Muistikerho on paras. Emme keksi mitään kehitettävää, olemme tyytyväisiä kaikkeen!"

Yksi alueen asukas kertoi kiinnostuneensa asukastalotoiminnasta huomattuaan ilmoitustaululta kynäilypiirin mainoksen. Piirin toiminta on vuosien aikana muuttunut ja se toimii nyt ennen muuta sosiaalisena kanssakäymisenä. Asukas osallistuu myös perjantain keittolounaalle.

Hän kokee tärkeäksi fyysiset tilat, joissa voi kokoontua rauhassa. Tärkeää on myös asukastalon luoma yhteisöllisyys. Tunne, että kuuluu johonkin, on hyvin tärkeää, samoin lähimmäisyyden tunne. Ilman taloa hän kokisi olonsa yksinäisemmäksi. Asukas kuvaa taloa henkireiäkseen ja hänestä toiminta on kuin ”samaa perheeseen” kuulumista. Sana ”turva” nousee myös esille. Asukkaasta on ihmeellistä, että saa apua sitä tarvitessaan.

Toinen asukas kertoo:

–Poikkean tänne silloin tällöin, esim. syömään ja kyselemään kuulumisia. Helppo tulla, kun sijainti on lähellä. Asukastalo on tullut merkittäväksi yhteisölle ja alueelle – on yksi elämän suola. Täällä on hyvä, välitön tunnelma. Se personoituu työntekijöihin, rentoa ja viihtyisää. Tehdään asioita, mitä elämä eteen tuo, kun maailma muuttuu.

...osallistutaan ja osallistetaan

”Eläkkeelle jäätyäni halusin opettaa suomenkieltä maahanmuuttajille, ja Pasilan asukastalossa siihen oli mahdollisuus. Opetuksen lisäksi osallistun illanviettoihin. Asukastalo on paikka, jossa voin tehdä vapaaehtoistyötä. En voisi välttämättä opettaa, jos tätä paikkaa ei olisi.

Saan apua asukastalolta tietokoneongelmiin tai vaikka palovaroittimen patterin vaihtoon.

Asukastalo on tärkeä myös kulttuurien kohtaamisen kannalta. Yleensä maahanmuuttajat ja suomalaiset eivät kohtaa riittävästi. Kaikki ovat erillään omissa ryhmissä, enemmän vuorovaikutusta eri kulttuurien välille.”

”Asun samassa talossa, aluksi lapseni osallistuvat poika- ja tyttökerhoihin.

Osallistun suomen kielen kerhoon, naistenryhmään, leikkipuiston toimintaan, vedän englanninkielen kerhoa ja matematiikkakerhoa somalilapsille. Olen ollut asukastalossa myös työharjoittelussa.

Hyvä kun tällainen paikka toimii. Täällä on hauskaa ja syntyy hyviä keskusteluja.

Olen tutustunut suomalaisiin, ei ole ollut yksinäistä.

Esimerkiksi se, että saimme tilat käyttöömmme ID-juhlia varten, oli todella hieno asia. Erityisesti tämä on nuorille tärkeä paikka. Aina voisi olla mahdollista lisätä erilaista toimintaa ja aktiviteetteja.”

(Otteita opiskelijaharjoittelijoiden tekemistä haastatteluista).

5 POHDINTAA

Asukastaloa käynnistettäessä oletettiin, että toiminnassa voi käynnistyä prosesseja, joilla saattaa olla alueen sosiaalista pääomaa lisääviä vaikutuksia. Vaikutusten ajateltiin syntyvän mm. erilaisten asukkaiden ja asukasryhmien lisääntyvän kanssakäymisen ja sen luottamusta vahvistavien vaikutusten kautta. Ajateltiin myös, että asukastalon toimintatavoilla voi olla vaikutuksia laajemminkin ympäristössä ja asukastalossa kävijät saattavat saada hyötyjä asukastalon verkostoista. Näiden oletusten paikkansa pitävyttä ei ole ollut mahdollisuuksia tutkia, mutta ”mikrotasolla”, asukastalon toimivuuden selityksissä yhteisö, luottamus ja verkostot näyttävät olevan keskeisiä. Seuraavassa asukastalotoimintaan liittyvien ajattelutapoja ja käytäntöjä tarkastellaan mm. mainittujen käsitteiden näkökulmista. Tässä yhteydessä on kuitenkin tyydyttävä monimutkaisten asioiden pintapuoliseen tarkasteluun.

5.1 TILASTA PAIKAKSI JA VÄLJÄKSI YHTEISÖKSI

Setlementtialueella korostuvat toiminnan kaikille avoimuus, ihmisten keskinäinen ja erilaisten verkostojen välinen vuorovaikutus sekä ulossulkemattomuus. Tämmäntyyppisistä lähtökohdista päädytään luontevasti ajatukseen, että kerrostalon alakerran toimistotilan muuttuminen paikaksi, tietynlaiseksi asukastaloksi, on tapahtunut erilaisten vuorovaikutusprosessien kautta ja että asukastalon yhteisö ei voi olla suljettu.

Vuorovaikutussuhteet toteutuvat aina jossakin tilassa, ne risteilevät siinä ja myös ylittävät tilalliset rajat. Asukastalo paikkana on muovautunut monenlaisten sisäisten ja ulkoisten vuo-

rovaikutussuhteiden, käytäntöjen ja toiminnan kautta; näitä on kuvattu edeltävissä luvuissa. Näissä prosesseissa asukastalo on saanut erilaisia merkityksiä sekä kävijöiden että ulkopuolisten ihmisten mielissä. Toimintatila on muuttunut merkitykselliseksi paikaksi. (Rehtilä 2009, 27, Massey 1994, 167 - 169). Yllä olevissa asukkaiden lausumissa merkityksiä ovat mm. henkireikä, turvallinen, elämän suola, viihtyisä ja merkittävä koko alueen kannalta. Palautteiden ja ulkoisen arvioinnin perusteella asukastalosta on tullut ”hengeltään” tavoitellun mukainen setlementtitalo.

Yhteisöllisyyttä pidetään asukastalotoiminnassa tärkeänä, mutta oleellista on, että yhteisöllisyyden nimissä ei rakenneta rajoja. Yhdistävänä tekijänä asukkaiden välillä oli aluksi asukastalon saaminen ja sen jälkeen esimerkiksi alueen kehittämiseen liittyvät asiat. Yhdessä laaditut asukastalon arvot ja toimintaperiaatteet ovat myös yhteisöllisyyttä vahvistavia tekijöitä. Väljä yhteisöllisyys tarkoittaa sitä, että yhteisöllisyyden hyviä puolia (esim. osallisuus tunteena kuulumisesta johonkin, tuen saaminen toisilta) pyritään edistämään ja taas toimintaperiaatteisiin sopimattomia puolia (edellytetään tiukkaa sitoutumista, ulossulkeminen) torjumaan. Väljyys ei tarkoita kuitenkaan kaiken sallimista, esimerkiksi rasistista tai muuta toisten ihmisarvoa loukkaavaa toimintaa ei hyväksytä.

Asukastalossa sovellettua yhteisöllisyysajattelua muunnettiin selkokielelle asukastaloprojektin ohjausryhmässä seuraavaan tapaan:

STADILAISTA YHTEISÖLLISYYTTÄ

Yhteisöllisyyden positiivisista ja negatiivisista puolia keskusteltiin asukastaloprojektin ohjausryh-

mässä. Asukastalon haluttiin olevan positiivisella tavalla yhteisö, jonka toiminnalla olisi hyviä vaikutuksia sekä yksilöiden että paikallisyhteisön eli Pasilan tasolla.

Ryhmä ei siis kaivannut takaisin mennyttä, usein pakon sanelemaa ja kontrollin sävyttämää maalaiskylätyyppistä yhteisöllisyyttä. Sen sijaan kehiteltiin Pasilaan sopiva, kaupunkikulttuuriin pohjaava stadilaisen yhteisöllisyyden ihannemalli, jonka olennaisia piirteitä ovat:

- » Sallivuuus: ymmärretään elämän ja elintapojen kirjavuus, vältetään pikkumaisuutta.
- » Avuliaisuus ja myönteisyys: tarjotaan apua, jos joku näyttää olevan pulassa; tuetaan pärjäämään.
- » Vuorovaikutus: ystävällinen kohteliaisuus; kaikkien kanssa ei tarvitse olla sydänystävä.
- » Henkilökohtaiset reviirit: ei tuppauduta liian lähelle, kukin voi määrittää yksityisyytensä rajat.

5.2 LUOTTAMUS

Sosiaalisen pääoman oleellisena osana pidetty luottamus on moniulotteinen ja -tasoinen käsite. Selvää on, että luottamusta ei voida luoda ylhäältä eikä sitä saa pakolla syntymään. Ihmisten välinen luottamus edellyttää kanssakäymistä ja luottamus on ansaittava. Vastavuoroinen vaihto ja siihen kytkeytyvät reiluuden odotukset ovat tärkeitä sosiaalisen vuorovaikutuksen vahvistajina ja luottamuksen luojina. (Ilmonen 2000, 14).

Asukastalon perustana oli eräänlainen ”alkuperäinen” vastavuoroinen luottamus alueen toimijoiden ja Kalliolan settlementin välillä. Alueen toimijat osoittivat luottamusta Kalliolaa koh-

taan antamalla sille asukastalon toteuttamisen tehtävän. Luottamusta vahvisti edelleen se, että toiminnasta vastaamaan nimettiin alueella tuttu henkilö. Kalliola puolestaan osoitti luottamusta paikallisiin toimijoihin ja asukkaisiin kirjaamalla jo asukastalosuunnitelman lähtökohdaksi sen, että talo tuotetaan yhteisesti asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Ihmisten omachtoiset toiminnot ja ideat toivotettiin tervetulleiksi. Yhteistä taloa rakennettiin Jane Addamsin Hull Housin hengessä: ”toiminnassa korostui pikemminkin luovuus kuin järjestelmällisyys” (Puurunen & Röpelin 2004). Luotettiin siihen, että juuri asukkaat ja erilaiset toimijat voivat yhdessä tuottaa parhaan pasilalaisen asukastalon. Tavoitteellisuutta ei kuitenkaan unohdettu, kuten edellä olevasta asukastalon rakentamisen kuvauksesta voinee päätellä.

Adam Seligman erottaa toisistaan luottamuksen ja luottavaisuuden. Edellinen on luottamusta ihmisiä kohtaan (trust) ja jälkimmäinen taas instituutioita ja abstrakteja systeemeitä kohtaan tunnettua luottamusta (confidence). Käytännössä nämä luottamuksen lajit eivät ole selkeästi erotettavissa. Ne voidaan myös ymmärtää siten, että luottavaisuus on vakiintunutta luottamusta. Se on rakentunut vuorovaikutuksessa, jonka kuлуessa on muodostunut riittävän vahvoja ja vakiintuneita käytäntöjä luottamuksen perustaksi. (Kankainen 2007, 43 - 44). Asukastalon luottamusperustan muotoutumisessa näyttää tapahtuneen henkilökohtaisten luottamussuhteiden laajenemista luottamukseksi asukastaloon sinänsä (tosin henkilöitynyttä ja ”muuta” luottamusta on vaikea erotella). Aluksi oli monille tuttu työntekijä ja hänen rinnalleen tuli toinen luotettavaksi osoittautunut työntekijä. Monenlaisen

kanssakäymisen, toiminnan ja käytäntöjen kautta luottamus alkoi kattaa työntekijöiden lisäksi asukastalon tietynlaiseksi ajateltuna toimijana, joka vastaa asetettuihin odotuksiin. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että voidaan lähettää lapsi asukastalon toimintaan, vaikka työntekijöitä ei henkilökohtaisesti tunneta.

Luottamuksen laajenemisen ohessa ja / tai seurauksena syntyi luottamusketjuja (yleistynyt luottamusta), mikä tarkoittaa, että luotettiin asukastalon kautta muihin toimijoihin. Tämä näyttäytyi esimerkiksi tilanteessa, jossa asukastalon järjestämälle, mutta seurakunnan toteuttamalle retkelle osallistui eri uskontojen edustajia. Suoraan ei olisi ollut valmiutta osallistua seurakunnan toimintaan, mutta asukastalon kautta tämä mahdollistui. Luotettiin siihen, että retkellä toimitaan asukastalon tavalla eli retken luonne ei ole uskonnollinen.

Luottamuksen yksilötasoisia vaikutuksia mm. puolalainen sosiologi Piotr Sztompka pitää varsin huomattavina. Hänen mukaansa ihmisten välinen luottamus vähentää epäluuloisuutta, rohkaisee hyväksymään tuntemattomat ja kasvattaa sietokykyä vierautta kohtaan. Epäluulon vähetessä spontaanisuus ja avoimuus lisääntyvät. Ihmisen luovat kyvyt ja toimijuus saavat nostetta ja lähtevät liikkeelle. (Jalava 2006, 62). Kysymykseen, millaisessa ympäristössä ja yhteisössä, ja missä määrin, tällaisia vaikutuksia syntyy, ei löytyne selkeää vastausta. Asukastalotoiminnan kannalta kuvatut vaikutukset olisivat toivottavia. Oletuksena on, että uuden (ei vielä tutun ihmisen / toiminnan) tervetulleeksi toivottava, rajoiltaan väljä, turvallinen, yhteistoimintaa edistävä ja ristiriitoja avoimesti käsittelevä yhteisö voi toimia ihmisten välistä luottamusta vahvis-

tavalla tavalla ja tuottaa mainitunsuuntaisia vaikutuksia.

5.3 VERKOSTOJEN TOIMINTA

Verkostoja pidetään luottamuksen ohella oleellisena sosiaalisen pääoman ainesosana. Erilaisia näkemyksiä on esitetty siitä, millaiset verkostot ovat parhaita sosiaalisen pääoman vahvistumisen kannalta. Usein tällaisina on pidetty keskinäisiltä siteiltään vahvoja verkostoja, jotka ovat samankaltaisten ja toisilleen tuttujen ihmisten muodostamia. Näissä on kuitenkin itseensä sulkeutumisen ja laajemman yhteydenpidon tukahtumisen vaara (aivan kuten tiukkarajaisessa yhteisössä). Tämän vuoksi tarvitaan etäisempiä, heikkoihin keskinäisiin siteisiin perustuvia verkostoja, joiden ulottuvuus on laaja ja jotka voivat liittää yksityisen verkoston jäseniä isompien kokonaisuuksien yhteyteen. (Ilmonen 2000, 17 – 18). Asukastalo on molemmantyyppisen verkostojen kohtaamispaikka (vaikutuksista sosiaalisen pääoman vahvuuteen ei kuitenkaan ole tietoa).

Asukastalon eräänlainen alkuverkosto oli East team. Se piti sisällään jäsentensä omat verkostot, jotka suhteessa asukastaloon olivat lähellä (kuten Kalliola) tai etäämpänä (kuten koulu). Myös taloon toimintoihin tullut eläkeläisjärjestö muodosti jäsenen oman, siteiltään kohtuullisen vahvan verkoston ja asukastalon puitteissa rakentui toiminnan kuluessa aktiivitoimijoiden ja vakituisten kävijöiden oma verkosto (verkostoja). Toiminnan aikana ovat lisääntyneet myös verkostot, jotka suhteessa asukastaloon ovat siteiltään heikkoja (kuten esim. aktiivitoimijoi-

den omat ulkopuoliset verkostoyhteydet), mutta joiden kautta taloon on tullut uutta toimintaa, ihmisiä, satunnaisia pistäytymisiä sekä auennut uusia keskusteluyhteyksiä. Näin ne voidaan nähdä tärkeiksi toiminnan vireyden ylläpitäjinä ja itseensä sulkeutumisen vaaran ehkäisijöinä. Samalla ne ovat resurssi asukastalolle ja myös mahdollisesti asukastalossa kävijöille.

Verkostojen hyödyt ovat ilmenneet esimerkiksi uusina yhteyksinä, jotka ovat tuoneet toimintaa ja ihmisiä asukastaloon. Asukastalossa kävijöitä autettaessa on voitu hyödyntää mm. yhteyksiä päihdehoitoihin ja terveysasemaan. Toimintaan mukaan tulleet eläkkeellä olevat vapaaehtoiset ovat tuoneet mukanaan yhteyksiä esimerkiksi aiempiin työpaikkoihinsa. Heidän kauttaan myös vapaaehtoistoimijoiden määrä on lisääntynyt. Tämä on tarkoittanut mm. suomen kielen opetuksen resurssien kasvua ja siis hyötyä opetusta tarvitseville. Verkoston kautta on löytynyt työllistetyille töitä toisesta järjestöstä. Työllistymistä vapaille markkinoille ei ole voitu juurikaan edistää ja kokemusten mukaan työllistyminen on erittäin vaikeaa silloinkin, kun työkyvyssä ei ole vikaa. Verkostoja yritysten suuntaan pyritään kehittämään jatkossa.

INTRESSIEN YHTEN SOVITTAMINEN

Erilaisten verkostojen lisäksi asukastalossa toimivat ja vaikuttavat yksittäiset ihmiset eli monenlaisia intressejä ja pyrkimyksiä oli ja on yhäkäsiksi läsnä. Asukastalon toimivuuden turvaamisen kannalta oli oleellista toimijoiden ja verkostojen intressien ainakin jonkinasteiseen yhtenäistymiseen pääseminen. Tällaista yhtenäistymistä myös tapahtui. Yhtenäistymisprosessia (mitä tapahtui) pyritään seuraavassa

selittämään soveltamalla vapaamuotoisesti Bruno Latourin toimijaverkostoteoriasta (Ylikoski 2000, Mattila-Aalto 2010) lainattuja aineksia.

Verkoston ydin oli East team, jossa syntyi ajatus asukastalosta. Talon toteuttajaksi hyväksytyn Kalliolan settlementin asukastalosta vastaavalla työntekijällä oli settlementityön juurilta juontuva näkemys (väljemmin ilmaistuna näky) siitä, miten asukastalo tulisi toteuttaa (kaikille avoin, yhteyksien rakentaminen, yhdessä tekeminen, ihmisiin luottaminen, omaehtoinen toiminta jne.). Muilla asukastaloa haluavilla oli omat intressinsä ja näkemyksensä (esim. paikka omalle toiminnalle, oman ryhmän kokoontumistila). Yhdistäviä tekijöitä olivat alueeseen liittyvät tavoitteet ja tarve asukastalolle. Asukastalo oli alusta alkaen eri tavoin tärkeä kaikille osapuolille.

Erilaisten intressien kääntäminen suuntautumisiksi tietyin periaattein toimivan asukastalon tuottamiseen tapahtui käytännön toiminnassa eli konkreettisten tilanteiden ja niissä sovellettujen toimintatapojen kautta. Keskeisinä toimijoina olivat työntekijät.¹⁾ Kääntämis- ja yhteisen ajattelun muodostumisen paikkoja olivat esim. ristiriitatilanteiden sovittelut. Niissä intressien yhteensovittamista tehtiin hyvinkin perusteellisten keskustelujen kautta ja pyrittiin yhdessä löytämään asukastalon toimintaperiaatteiden mukaisia ratkaisuja ja toimimisen malleja. Keskusteluissa saatettiin hyödyntää asukastaloyhteisön yhdessä tuottamia talon arvoja ja toimintaperiaatteita. Ne ovat yleisyydessään kaikkien helposti hyväksyttävissä ja toisaalta vaativat juuri yleisyytensä vuoksi pohdintaa, mitä ne tarkoittavat erityisissä tilanteissa.

Kussakin käytännön tilanteessa voidaan ajatella tapahtuneen monta ”kääntämistä”. Ensisiksi työntekijät käänsivät asukastalon arvot ja toimintaperiaatteet tavoiksi olla ja työskennellä ihmisten kanssa (yhteistyössä, avoimesti, arvostaen ja kaikkia kuullen; oikeudenmukaisesti, reilusti). Oman esimerkkinsä ja keskustelujen kautta työntekijät pyrkivät kääntämään oman työskentelytapansa edelleen yksittäisten kävijöiden ja koko talon yhteiseksi toimintatavaksi.

Onnistuminen toimijoiden ja verkostojen erillispyrkimysten kääntämisessä jonkun osapuolen edustamaksi yhteiseksi tavoitteeksi tarkoittaa sitä, että tuo yksi toimija saa erilaisten verkostojen kauttakulkupaikan aseman. Tässä piilee alistavan vallankäytön mahdollisuus, jos toisten päämäärien toteuttaminen tulee riippuvaiseksi yhdestä toimijasta. Asukastalon tapauksessa tällaisen tilanteen synnyn esteenä on se, että kaikkien toimijoiden yhteinen päämäärä on Pasilan alueen hyvinvoinnin parantaminen ja muutkin toiminnan tavoitteet ovat lähtöisin asukkaiden ja alueen toimijoiden esiin tuomista tarpeista. Kalliolalla ei ole näistä poikkeavia päämääriä. Kalliola ei myöskään ole halunnut ottaa asukastalon kautta itselleen Pasilan asukkaiden edustajan roolia, vaan se annettiin Pasila-seuralle heti, kun seuran toiminta oli uudelleen käynnistynyt.

Ristiriitatilanteissa ratkaisut olivat yleensä kompromisseja, joissa oli luovuttava yksityisistä tai ryhmäeduista yhteisen hyväksi. Luottamuksen vahvistumisen kannalta oleellista oli asioiden käsittely oikeudenmukaisesti ja ratkaisujen reiluus (Ilmonen 2000, 14). Ratkaisujen hakemisen toivottiin lisäävän myös ymmärtämystä osapuolten välillä.

Sovittelutilanteissa muodostettiin yhteistä käsitystä siitä, miten asukastalossa ollaan ja toimitaan. Toimintatapojen havaittiin myös siirtyvän yli asukastalon puitteiden. Naapuruston pieniä ristiriitatilanteita käsiteltiin omin voimin ja suurempien käsittelyyn tulivat mukaan riitaosapuolten yhteisöt. Tämä viittaa siihen, että on tapahtunut myös ihmisten toimijuuden vahvistumista.

¹⁾ ” Mikään idea ei siirry itsestään sosiaalisen toimijuuden kenttään, vaan se edellyttää sellaisia sosiaalisia toimijoita, jotka ottavat asian haltuunsa ja kääntävät sen tiettyyn tilanteeseen ja kontekstiin. Oleellista on se, minkälainen kollektiivisten käsitysten kokonaisuus tekee subjekteista subjekteja.” (Mattila-Aalto 2009, 43).

5.4 SETLEMENTTITYÖ SOSIAALISEN PÄÄOMAN VAHVISTAJANA?

Asukastalo-toiminta on settlementtityötä sen perinteisessä mielessä. Toiminnoissa ja toimintaperiaatteissa on paljon samaa kuin alkuperäisissä settlementeissa meillä ja muualla. Tässä mielessä Pasilan asukastalon toiminnassa on kyse paluusta juurille, mutta kuitenkin toimimisesta nykyoloja ja paikallisia tarpeita vastaavalla tavalla. Liikkeelle ei lähdetty kurjien olosuhteiden vuoksi, vaan asukkaiden tahdosta saada asukastalo, jossa voisi toimia omiin ja alueen tarpeisiin vastaten.

Toimintamuotojen (ryhmät, olohuone, ruokailu, monenlaiset toiminnat jne.) eräänlainen universaalisuus näkyy siinä, että toiminnat olivat samantyyppisiä niin vanhoissa settlementeissa kuin ne ovat myös Pasilassa ja monissa esim. kaupungin hallinnoimissa asukastiloissa. Eron näiden tilojen ja Pasilan välillä näyttäisi olevan,

että Pasilassa on päästy sisään yhteisöön ja toimitaan sen kanssa eli ollaan enemmän kuin toiminnan koordinoijia. Pasilan toiminta ei myöskään kytkeydy kaupungin aikuissosiaalityöhön tai muihin kaupungin antamiin tehtäviin, kuten sen omissa asukastiloissa. (Anttila & Juote 2010). Oleellista pääsässä toimijaksi toimijoiden joukkoon on ollut se, että työntekijät osasivat oikealla tavalla asettua osaksi yhteisöä toteuttamaan niitä tavoitteita, jotka yhdessä koettiin tärkeiksi.

Vahvan perustan työntekijöiden työlle antaa sitoutuminen arvoihin ja toiminta-periaatteisiin. Tähän viittaa esim. Stenvallin ja Seppälän (2008, 22) päiväkotaja koskenut tutkimus, jossa havaittiin, että lasten osallisuus toteutui parhaiten silloin, kun suhtautumistapa osallisuuteen oli arvosidonnaista. Vastaavan ilmiön voi olettaa tapahtuvan myös muussa ympäristössä ja osallisuuden lisäksi muidenkin asioiden osalta. Kyse on sisäistyneestä toimintatavasta, joka näyttäytyy siten, että tietoisesti pyritään etsimään toimintatapoja, jotka mahdollistavat arvojen toteutumista erilaisissa käytännöissä.

Järjestöihin on asetettu toiveita yhteiskunnan integraatiota ja luottamusta lisäävinä toimijoina. Sosiaaliseen pääomaan, erityisesti luottamukseen liittyvässä väitöskirjassaan Tomi Kankainen (2007) viittaa tutkimuksiin, joiden mukaan suomalaisilla on vähemmän sukulais- ja ystävyys-suhteita ja he tapaavat harvemmin kuin useissa muissa maissa. Tämä lisää odotuksia yhdistyksiä kohtaan, koska muita sosiaalisen pääoman kanavia on vähemmän.

Kankainen kysyy, millaisissa yhteiskunnallisissa oloissa luottamus otollisimmin rakentuu (emt. 41) ja saa tutkimuksessaan tukea väitteel-

le, jonka mukaan sillä, miten ihmiset kokevat instituutioiden toimivan, on vaikutusta ihmisten välisiin luottamussuhteisiin. Kun keskeiset instituutiot toimivat oikeudenmukaisesti ja vääryyksistä seuraa sanktio, ihmisen on helpompi uskoa muiden toimivan luottamuksen arvoisesti. Kaikkein epäluottavaisimpia tuntemattomia ihmisiä kohtaan ovat ne, jotka luottavat vähän niin eduskuntaan ja hallitukseen kuin kunnan peruspalveluihin. Kankainen viittaa myös tutkimuksiin, joiden mukaan ihmisten toisiaan ja tuntemattomia kohtaan tuntemaa luottamusta syntyy tasa-arvon ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien oloissa, joissa myös yhteiskunnallisten resurssien jako koetaan oikeudenmukaiseksi eikä etuuksien saantiin sisälly leimaavuutta. Sen sijaan yhdistysten merkitys ei ole niin suuri kuin usein halutaan olettaa: tutkimuksen tulokset tukevat jo aiemmissakin tutkimuksissa saatuja tuloksia, joissa yksilötason luottamuksen ja yhdistystoiminnan väliset yhteydet ovat osoittautuneet heikoksi. (Emt. 103–115).

Setlementtiperustaisesta asukastalotoiminnasta löytyy elementtejä, joilla on potentiaalia vahvistaa sosiaalista pääomaa asukastaloyhteisössä ja sen ympäristössä. Pasilan asukastalon toiminnasta kertyneen palauteaineiston perusteella tämänsuuntaista kehitystä on tapahtunut. On kuitenkin huomattava, että Kalliolan setlementin **asukastalotoiminta** Pasilassa **ei ole yhdistyksessä toimimista, vaan kansalaisten** (työntekijät mukaan lukien) **toimintaa**, yhdessä ja erikseen. Onko niin, että tämäntyyppinen (yhdistyksen) toiminta on omiaan vahvistamaan sosiaalista pääomaa enemmän kuin tapahtuu yhdistyksessä toimimisen puitteissa?

*Asukastalossa erilaiset ihmiset, ajattelut, ideat ja asiat
kohtaavat. Opitaan yhdessä ja autetaan tukea tarvitsevia.*

KIRJALLISUUS

- Addams, Jane (ilm.vuosi ?) *Twenty Years at Hull-House*. Revisions to the electronic version September, 2003 Devan Kirk, University of Virginia <http://xroads.virginia.edu/~HYPER/AD-DAMS/addamsheader.html>
- Anttila, Markus & Juote, Atso (2010) Rajapintakeskustelut järjestöjen ja julkisen eri kentillä. Tapaustutkimus Pasilan asukastalon asemoitumisesta sosiaalipalvelujen kentälle. Kehityspiikki Tutkimus Oy.
- Ilmonen, Kaj (2000) Sosiaalinen pääoma: Käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.) *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. Sophi. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.
- Jalava, Janne (2006) *Trust as a Decision. The Problems and Functions of Trust in Luhmanian Systems Theory*. University of Helsinki. Faculty of Social Sciences, Department of Social Policy. Research Reports 1/2006. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/sospo/vk/jalava/trustasa.pdf>
- Kankainen, Tomi (2007) *Yhdistykset, instituutiot ja luottamus*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research nro. 326. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18730/9789513930967.pdf?sequence=1>
- Koskiluoma, Jussi (1932) *Yli yhteiskunnallisen kuilun*. WSOY. Porvoo.
- Massey, Doreen (1994) *Space, Place and Gender*. University of Minnesota Press. Minneapolis. Fourth printing 2005.
- Mattila-Aalto, Minna (2009) *Kuntoutusosalisuuden diagnoosi. Tutkimus entisten rappioikäyttäjien kuntoutumisen muodoista, mekanismeista ja mahdollisuuksista*. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 81/2009. Yliopistopaino. Helsinki.
- Korhonen, Erkki (2008) *Helsingin lähiöissä viihdytään – haasteitakin on*. Teoksessa Nupponen, Terttu, Broman Eeva-Liisa, Korhonen, Erkki & Laine, Markus (toim.) *Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004 – 2007 ja Urban II –yhteisöaloiteohjelman v. 2001 – 2006 toiminnasta*.
- Puurunen, Piia & Röpelin, Anna-Mari (2004) *Kohtaamisia lähiötyössä*. Jane Addamsin settlementtityö 1800 – 1900 -lukujen taitteessa ja vanhemmuuden tukeminen nykypäivän lähiöprojektissa.
- Rehtilä, Inkeri (2009) *Inhimillinen toiminta asukkaiden tiloissa*. Helsingin yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus. Yhteisösosiaalityön erikoisala. <http://kaupunginosat.net/myllypuro/images/stories/pdfdokumentit/Inhimillinen-toiminta-asukkaiden-tiloissa.pdf>

Siitonen, Juha: (1999) Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun yliopisto. Oulu. <http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>

Stenvall, Elina ja Seppälä, Ullamaija (2008) Talo lapsia varten. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin työpapereita 2008:1
<http://www.socca.fi/julkaisut/tyopaperit>

Särkelä, Mona (2009) Miten huono-osainen voi olla osallinen? Pro gradu tutkimus. Jyväskylän yliopisto.

Ylikoski, Petri (2000) Bruno Latour ja tieteen tutkimus. Tiede ja edistys 4/2000.

KALLIOLAN
SFTI FMFNTTI

Kalliolan Kannatusyhdistys ry
Sturenkatu 11
00510 Helsinki

Pasilan asukastalo
Topparikuja 2,
00520 Helsinki

Setlementtityön juurilla nykyajassa - Kuvaus
Itä-Pasilan asukastalon ensimmäisistä
vuosista 2008–2010 on luettavissa myös
sähköisenä osoitteessa www.kalliola.fi

KALLIOLAN
SETLEMENTTI

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

